VÅR MILITÄRA PROFESSION

– AGERAR NÄR DET KRÄVS

FÖRSVARSMAKTEN

Vår militära profession

– Agerar när det krävs

© Försvarsmakten

Särtryck Underbilaga 1.1 till Försvarsmaktens strategiska inriktning FMSI 2015 Ä1 (FM2015-1597:7)
Omslagsfoto: Se bildförteckning, sid 68
Grafisk bearbetning: FMV – FSV – Grafisk produktion, Stockholm
Tryck: Elanders Sverige AB, 2017

INNEHÅLL

FÖRORD 5

INLEDNING 7

1. MILITÄR PROFESSION UNDER SVENSKA FÖRHÅLLANDEN 11
   - 1.1 Introduktion 11
   - 1.2 Försvarsmaktens definition av militär profession 13

2. VÅR MILITÄRA PROFESSION 21
   - 2.1 Inledning 21
   - 2.2 Vår militära expertis 22
   - 2.3 Vårt och ditt ansvar 26
   - 2.4 Vår värdegrund 29

3. OFFICERARE 37
   - 3.1 Inledning 37
   - 3.2 Officersprofessionen – Försvarsmaktens syn 37
   - 33. Officeren och yrkesutövningen 40

4. SPECIALISTOFFICERARE 45
   - 4.1 Inledning 45
   - 4.2 Specialistofficer – Försvarsmaktens syn 45
   - 4.3 Specialistofficeren och yrkesutövningen 48

5. GRUPPBEFÄL, SOLDATER OCH SJÖMÄN 51
   - 5.1 Inledning 51
   - 5.2 Gruppbefäl – Försvarsmaktens syn 51
   - 5.3 Soldat och sjöman – Försvarsmaktens syn 53
   - 5.4 Gruppbefäl, soldater, sjömän och yrkesutövningen 55

6 CIVIL PERSONAL 59
   - 6.1 Inledning 59
   - 6.2 Civil personal – Försvarsmaktens syn 59
   - 6.3 Civil personal i krigsförbanden 61
   - 6.4 Civil personal och yrkesutövningen 62

7 LÄSLISTA 66

8. ARBETSSÄTT OCH BEREDNING AV VÅR MILITÄRA PROFESSION 67

Bildförteckning 69

Illustrationsförteckning 71

FÖRORD

Försvarsmaktens uppdrag är att försvara landet i alla lägen och ytterst vid ett väpnat angrepp. Det är ett ansvarsfullt uppdrag som innefattar den svåraste av situationer. Kärnan i den militära professionen utgörs därför av vår samlade expertis om den väpnade striden. Lika mycket präglas den av de grundläggande värderingar vi är satta att skydda – frihet, demokrati och jämlikhet.

Vår profession är på så sätt unik. Den bygger inte bara på ett specifikt yrkeskunnande, utan i lika hög grad på god sammanhållning, respekt för individen och ett inkluderande och ansvarstagande ledarskap. Sammanhållning såväl inom som mellan krigsförband och funktioner. Medarbetare som bidrar med sin förmåga till det gemensamma resultatet. Ett ledarskap som ser varje individ och tar de beslut som situationen kräver.

Alla vi som arbetar i Försvarmakten, oavsett nivå, anställningsform eller kategori, utgör en nödvändig kugge i vår organisation. Vår gemensamma identitet ska vila på öppenhet, resultat, ansvar och dugligheten i vår yrkesutövning. Att vi gemensamt bidrar till att denna helhet fungerar är avgörande för att vi ska uppnå största möjliga operativa effekt. Det är ett ansvar som var och en av oss alltid bär med oss.

Arbetet måste därför alltid börja i dig själv. Vår värdegrund är inte bara ord på papper. Tvärtom handlar det om ett sätt att vara och hur vi dagligen löser vår uppgift. Respekten för varandra och våra respektive roller är grundläggande för att vi ska klara vårt uppdrag.

Vi behöver hela tiden befästa vår värdegrund och utveckla vår militära profession. Läs, reflektera och diskutera med varandra! Var kritiska och var kreativa! På det sättet rustar vi oss för det vi är tillsatta för att göra – försvara Sverige och landets intressen, vår frihet och rätt att leva som vi själva väljer.

Micael Bydén
Överbefälhavare

XJ02

INLEDNING

Konflikter blir allt mer komplexa och kännetecknas av svårbedömda politiska situationer, avancerade vapen och mångfacetterade hot mot civila såväl som militära mål. En konsekvens av förändringarna är att Försvarsmaktens roll i samhället förändras. Den är både ett säkerhetspolitiskt instrument bland andra och den sista utvägens maktmedel.

De förändringar Försvarsmakten kontinuerligt genomgår innebär även en förändring av vår militära profession. Försvarsmakten blir alltmer organisatoriskt specialiserad och avancerad gällande kompetens. Detta innebär i sin tur att förutsättningarna för ledning, ledarskap, sammanhållning, kommunikation, identitetsskapande förändras. I förlängningen kommer detta att föra med sig att personalen har andra erfarenheter, kunskaper, färdigheter, föreställningar, värderingar och förväntningar än idag.

Försvarsmakten är en av Sveriges största arbetsgivare och arbetsplatser, med de krav, förväntningar och skyldigheter som detta innebär. Granskning från allmänhet och medier bidrar vidare till att öka kraven på vår profession.

I en föränderlig värld är det viktigt att man har en fast grund att stå på, och då fyller en tydlig och utvecklad professionssyn en viktig roll. Av den anledningen behöver Försvarsmakten definiera den militära professionens roll utifrån sin expertis, värdegrund och ansvar. Även mot samhället och svenska folket finns ett behov av att kommunicera vad vår profession står för och vilken dess roll och ansvar är.

Försvarsmakten som en militär organisation kräver en militär professions expertis för att nå operativ effekt. Vår militära profession gäller alla i Försvarsmakten, oavsett anställnings- eller avtalsform. Detta innebär att såväl civil som militär personal, kontinuerligt och tidvis tjänstgörande, pliktpersonal, Hemvärnet och frivilligorganisationerna är en del av vår militära profession. Principen för dokumentets struktur bygger på att samtliga personalkategorier, oberoende av tillhörighet och benämning omhändertas under respektive kapitel. Exempelvis i kapitlet om officerare ingår alla officerare, t.ex. både reservofficerare och officerare i Hemvärnet.

Denna text presenterar de teoretiska och praktiska grunderna i vår militära profession och visar hur detta gynnar Sverige och svenska intressen samt förklarar vad det innebär att ingå i en militär organisation. Dokumentet är ett inriktande dokument och utgör Försvarsmaktens bärande principer för vår militära profession. Den ska hjälpa alla medarbetarna i Försvarsmakten att förstå deras bidrag till säkerhet och trygghet för alla medborgare. Baserat på professionens unika roll är det viktigt att beskriva normerna för en militär profession.

Vår militära profession behöver definieras på alla nivåer i Försvarsmakten. För att stärka professionens koppling till all personal i Försvarsmakten, och få en djupare knytning till t.ex. det egna förbandet, ledarskap och identiteten krävs att man på lägre nivåer tolkar och bryter ner vad professionen innebär för just dem, t.ex. vad innebär vår militära profession för civil personal, arméns mekaniserade förband, våra sjögående förband eller flygunderhållskompaniet?

Vår militära profession ska vara ledstjärnan för vad vi är,
vad vi står för och hur vi agerar nu och i framtiden.

Detta dokument avhandlar inte begreppet identitet som ett eget avsnitt. Professionen i sig är identitetsskapande och vi identifierar oss i hög grad med vårt arbete. Identitet är viktigt och tar sin utgångspunkt i vår gemensamma militära profession.

Förutom att utgöra ramverk för personalen har dokumentet en styrande roll i förhållande till andra inriktande och beskrivande dokument i Försvarsmakten, t.ex. vid utformning av utbildningar eller systembeskrivningar.

Det första kapitlet ägnas åt militära professionens teoretiska grunder, kapitel två definierar vår militära profession. Bägge kapitlen beskriver professionens beståndsdelar; jurisdiktion, ansvar, expertis och vår värdegrund. Särskilt i kapitel två förklaras det dagliga utövandet av vår militära profession. Här definieras egenskaper och särdrag i ett svenskt sammanhang. Alla inom Försvarsmakten; chefer och medarbetare, militära såväl som civila oavsett anställningsform, ska förstå vad de professionella kraven består av och hur de påverkar arbetet.

Kapitel tre till sex fördjupar sig i professionens innebörd och mening för Försvarsmaktens olika personkategorier. Kapitel tre avhandlar officerare, kapitel fyra specialistofficerare, kapitel fem gruppbefäl, soldater och sjömän samt kapitel sex civil personal.

Illustration 1 Vår militära professions förhållande till underliggande dokument

PITCH CONTROL
REAR
FRONT

1. MILITÄR PROFESSION UNDER SVENSKA FÖRHÅLLANDEN

1.1 Introduktion

En militär profession har expertis i användandet av militärt våld under legal och politisk kontroll. Det kräver att det finns ett genuint förtroende mellan befolkningen, Försvarsmakten och dess medarbetare. En viktig del i förtroendet är att alla medarbetarna förstått och accepterat att de kan beordras till verksamhet som kan leda till förlust av eget eller annans liv.

Professioner som exempelvis läkare, advokater och militärer utövar alla sitt unika expertarbete. Ändamålsenlighet snarare än ren effektivitet är nyckeln till professioner – sjuka ska botas, den åtalade ska prövas rättvist och försvarslösa garanteras säkerhet. Dock skiljer sig en militär profession från läkare och advokater där de enskilda yrkesutövarna får en individuell legitimation för sitt utövande av professionen. Försvarsmaktens personal får inte ett individuellt, legalt mandat att utöva militärt våld. Det är myndigheten Försvarsmakten som kollektivt har mandatet att utöva väpnad strid. Professionens kärna utgörs av den väpnade striden, som i detta dokument definieras som Försvarsmaktens totala förmåga till väpnad strid, inte det enskilda stridsmomentet. Den väpnade striden ses som en helhet till vilken alla ytterst bidrar.

Det principiella medlet för militär krigföring är väpnad strid, närmare bestämt genomförandet av strid eller hotet om väpnad strid. Väpnad strid definieras som sammandrabbning med militär vapenmakt under krig eller annan väpnad konflikt.

Inom professionsforskningen förs det en diskussion om profession, professionsbegreppet och dess innehåll. Definitionsdiskussionen handlar bland annat om profession i en snävare eller en vidare bemärkelse. Inom den senare grenen av forskningen belyses inte bara utmaningarna för professionen i sig utan också hur organisationer organiserar professioner, t.ex. i Försvarsmakten. Denna forskning åskådliggör hur moderna professioner inom sitt kunskapsområde organiserar sin samlade kapacitet i syfte att kollektivt leverera effekt.

I likhet med en del andra länders försvarsmakter följer Försvarsmaktens redogörelse av den militära profession det vidare synsättet på profession. Den militära professionen ses som ett allomfattande, inkluderande och organiserande begrepp. Vår militära profession utgör samlingsbegreppet för detta.

Att vara utövare av en profession, med dess kunnande, kräver år av utbildning och praktik innan expertisen kan utövas. Samhället är beroende av dessa yrkesskickliga grupper för sin hälsa, rättvisa och säkerhet. Således vilar professionen på en djup moralisk skyldighet att kontinuerligt utveckla expertisen och använda denna för samhällets bästa – utövare av professionen är ytterst samhällets tjänare. Vår militära profession tillhandahåller samhällets säkerhet och ska använda sin expertis i enlighet med våra grundläggande värden.

Kravet på förtroende mellan Försvarsmakten och Sveriges befolkning, tillsammans med den komplexa miljön i moderna konflikter, understryker vikten av att alla medarbetare i Försvarsmakten har en gemensam förståelse av begreppet vår militära profession, samt hur det påverkar Sverige och dess medborgare. Lika viktigt för Försvarsmaktens framgång i väpnade konflikter är dess medarbetares förståelse för vår militära profession och den enskildes roll.

Försvarsmaktens medarbetare verkar inom det avgränsade området väpnad strid. De har hög självständighet, stark lojalitet och solidaritet mot såväl professionen som kollegor och mot samhället. Detta kräver en hög grad av systematiskt kunskapsbyggande. Professionens avgränsning utgörs av dess uppgift som formar ett legalt område, jurisdiktionen för expertisområdet. Jurisdiktionen här ska inte sammankopplas med juridikens rättskipning, utan ska i detta fall tolkas som ett begränsat sakområde. Professionen utgår från en gemensam syn på expertis, reglerad utbildning och träning. Autonoma uppgifter och ansvar samt en gemensam etisk grund är utgångspunkter för handlandet. Det kvalificerade kunnandet, den militära expertisen, är baserat på ett tydligt fokus att kollektivt lösa uppgifterna och nå uppställda mål. Militära professionen präglas av en hög grad av självständighet i lösandet av uppgiften. Detta kommer till uttryck i uppdragstaktiken, präglad av individuell initiativkraft, decentraliserat beslutsfattande, individuellt ansvarstagande och ömsesidigt förtroende mellan chefer och personal.

Vår militära profession bygger på behovet av att systematisera vårt kunnande. Detta utgör kärnan i vårt förhållningssätt. En profession ska självständigt utveckla sin expertis. Försvarsmakten skapar tillsammans med närstående myndigheter och organisationer de kunskaper och praktiker som behövs för att definiera professionen. En central del i förhållningssättet är självrannsakan och en kritisk diskussion om professionens enande kärna.

1.2 Försvarsmaktens definition av militär profession

Grunder – militär profession

I kraft av sin expertis intar den militära professionen en speciell och ansvarsfull roll i samhället.

Den militära professionen har en stark lojalitet och solidaritet mot landet och uppdraget. Professionens egenskaper inkluderar kunskaper som definieras, styrs och regleras av samhället. Det unika med den militära professionen är dess väl avgränsade legala expertisområde - jurisdiktion. Dessutom ingår en gemensam expertis med en bestämd och reglerad utbildning och träning, de autonoma uppgifterna och dess ansvar samt en gemensam etisk grund som utgångspunkt för handlandet.

Illustration 2 Militära professionens beståndsdelar.

Försvarets legala och formella roll i samhället – jurisdiktion

Enligt förordningen med instruktion till Försvarsmakten ska Försvarsmakten försvara Sverige och främja svensk säkerhet. Dessa uppgifter definierar varför vår militära profession finns till. Dess jurisdiktion, d.v.s. försvarets legala roll i samhället, kan beskrivas såsom det väpnade försvaret av landets intressen. Under lång tid ansågs detta i allt väsentligt bestå i försvaret av det nationella territoriet, men innefattar idag även olika typer av internationella operationer och stöd till samhället i kris. Detta specifika och unika verksamhets- och ansvarsområde kräver specialiserade militära kompetenser - en expertis som är unik i samhället.

Den militära professionens jurisdiktion kan i stora drag beskrivas som genomförandet av militära operationer, ytterst väpnad strid. Professionens utövare har handlingsföreträde i kraft av sitt expertisområde inom ramarna för de politiska beslut som styr området.

Då professionens uppgifter är centrala för samhället har dess verksamhet konsekvenser för långt fler än Försvarsmakten själv. Med uppgiften följer ansvar att utföra tilldelade uppgifter i enlighet med samhällets förväntningar. Mandatet att bruka våld gör att ansvaret väger extra tungt på den militära professionen.

Försvarsmaktens verksamhet och mandat regleras i lagar och förordningar samt genom särskilda beslut av regeringen. Sverige har ett system där riksdag och regering har fördelat ansvaret för olika samhällsområden mellan myndigheter och andra aktörer. Varje myndighet ska hantera sitt sakområde och är självständig i bemärkelsen att ingen myndighet har bestämmanderätt över andra myndigheter. Vid krig eller krigsfara förändras styrningen av Försvarsmaktens verksamhet. Dessutom finns ytterligare mandat då särskilda lagar träder i kraft.

Försvarsmakten bidrar till målen för vår säkerhet och målen för det militära försvaret genom att enskilt och tillsammans med andra myndigheter, stater och organisationer, lösa tilldelade uppgifter, som regleras i de uppdrag regeringen ger till Försvarsmakten.

Målet för det militära försvaret är att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet. Detta ska ske genom att hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen, förebygga och hantera konflikter och krig, skydda Sveriges handlingsfrihet vid politisk, militär eller annan påtryckning och om det krävs försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp samt skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

Försvarsmaktens långsiktiga utformning beslutas av riksdagen utgående från regeringens propositioner om försvarspolitisk inriktning. Utgående från riksdagens beslut omsätter regeringen inriktningen till beslut och uppgifter riktade till Försvarsmakten, dels genom årliga beslut (regleringsbrev) och särskilda beslut.

Regeringen uppdrar Försvarsmakten att använda våld och tvång i enlighet med internationell rätt för att hindra kränkningar av rikets territorium. Det har reglerats i förordning om Försvarsmaktens ingripanden vid kränkningar av Sveriges territorium under fred och neutralitet, m.m. (IKFN-förordningen (1982:756)).

Färdigheter och kunskaper – militär expertis

Professionens unika kunskap, dess expertis, utgör kärnan i professionen. Expertisen, som samhället efterfrågar, legitimerar professionen. Expertisen bygger på såväl teoretisk som praktisk kunskap och utgörs av förmåga att genomföra militära operationer. Det handlar om att bruka fysiskt våld, utnyttja tekniskt kunnande och att leda den väpnade striden, men lika viktigt är

förståelsen av de underliggande principerna i ett större sammanhang. Den militära professionen innefattar ett brett och kvalificerat kunnande, men det som gör den till profession är dess expertis - de kunskaper och färdigheter som gruppen är ensam om. Endast Försvarsmakten äger förmågan att utöva och leda väpnad strid och ansvarar inför samhället för att upprätthålla och utveckla denna förmåga. Det är avgörande att tydliggöra professionens unika ställning och det bidrag som ingen annan aktör i samhället tillhandahåller.

Vår militära profession består av specialiserat kunnande inom många kunskapsområden som tillsammans utgör vårt expertisområde och skapar den operativa effekten. Militär expertis är ett kollektivt arbete där alla samverkar och bidrar till helheten. Den sammansatta kunskapen bidrar till att definiera professionen. Det viktigaste är samverkan mellan individer och grupper för att uppnå operativ effekt. Oavsett roll har alla en viktig uppgift att fylla.

Även om professionen och expertisen är gemensam måste skillnaderna mellan olika grupper tydliggöras, exempelvis mellan officerare och specialistofficerare, mellan officerare och soldater/ sjömän, samt mellan uniformerade och civila. Det måste också definieras vad som är kärnkunskaper, vad som är stödjande kunskaper, vad som är specialkunskaper. Målet är att alla medarbetare förstår hur den egna rollen hänger samman med helheten. Vi måste vara tydliga och uttrycka vad kärnan i den militära expertisen är, med alla dess ingående delar.

Yrkesskicklighet är expertis uttryckt i handling, något som utvecklas både genom teoretiskt och praktiskt utförande av professionen. Olika kunskapsformer samspelar i kunnandet och omfattar såväl teoretiska-, erfarenhetsmässiga - som praktiska kunskaper. Vägen till ett väl utvecklat och kvalificerat kunnande går via teori, praktik och beprövad erfarenhet. Teoretiska kunskaper får liv och mening i praktiskt utövande genom träning och övning. Behovet av ett vetenskapligt förhållningssätt måste framhållas, samtidigt som det ska klargöras att detta inte innebär att alla ska vara akademiskt skolade, utan att det är just bredden och kombinationen av djup praktisk

färdighet å ena sidan och intellektuellt teoretiskt kunnande å den andra som bäst gynnar professionen och dess utveckling.

Den militära expertisen är unik och flera av dess kunskaper, färdigheter och egenskaper kommer samhället till del. Vi verkar alltid i nära samverkan med det civila samhället. Kunskaps- och erfarenhetsöverföring från civil verksamhet till militär och vice versa är centralt. Den militära professionen är integrerad i det omgivande samhället, och därför är utbytet mellan civilt och militärt viktigt.

Inom organisationen är expertisen differentierad och fördelad mellan flera kunskapsområden, allt för att åstadkomma operativ effekt. Den viktigaste grundläggande expertisen för Försvarsmakten som helhet är användandet av militära maktmedel. Alla kunskaper stödjer Försvarsmaktens förmåga till väpnad strid. Inget kunskapsområde kan förringas eller undvaras till fördel för något annat. Inom respektive område finns ofta en unik och bred samling av yrkeskategorier, både civil och militär personal med kompetenser som är integrerade med varandra inom och mellan områdena. Alla kunskapsområden tillsammans utgör grunden för att Försvarsmakten som kollektiv ska nå framgång.

Interna skyldigheter och krav – ansvar

Att försvara Sverige och svenska intressen innebär att Försvarsmakten och de militära professionsutövarna har fått uppgiften att ansvara för samhällets yttersta säkerhet och trygghet. Med denna uppgift kommer ansvaret att hantera fysiskt våld och i yttersta fall dödligt våld. I uppgiften ligger också ansvaret att beordra andra att riskera livet. Alla militärer måste vara beredda att riskera livet för att fullgöra uppgiften.

Försvarsmakten har del i ansvaret för Sveriges anseende och självbild. Försvarsmakten representerar alltid Sverige och därmed svenska demokratiska värderingar, normer och principer. I vår militära professions grund är detta sammanhang tydligt och alltid närvarande.

Ansvaret gentemot det svenska samhället gäller Försvarsmakten som helhet såväl som individen. Detta innebär att varje individ inom Försvarsmakten har ett personligt ansvar att verka för samhällets bästa, att agera som en representant för Sverige, att utveckla sitt kunnande, att vara informerad om och ta hänsyn till de lagar som berör verksamheten samt att behandla underställda och varandra med respekt. Ansvaret är beroende av individens funktion och roll i den militära organisationen.

Alla uppgifter och ansvar är lika viktiga och utgör delar av en helhet. Alla är beroende av att varje medarbetare utför sin specifika uppgift och tar sitt personliga ansvar för helheten. Individen är del av det stora sammanhanget och har del i Försvarsmaktens övergripande uppgifter och ansvar. Alla medarbetare ska vara medvetna om sina roller och sitt ansvar. Alla medarbetare ska drivas av pliktkänsla och ansvar mot samhället och andra medarbetare. Alla ska kunna känna sig trygga med att de ges rimliga förutsättningar att göra ett gott arbete och att de respekteras för vilka de är.

Bild 1 Bezav Mahmod/Försvarsmakten

Professionens etiska fundament – värdegrunden

Avgörande för den militära professionens roll i samhället är att dess verksamhet vilar på en tydlig etisk grund. Värdegrunden påverkar allt, från agerande i strid till vardagliga administrativa uppgifter. En utmaning för professionen är att hålla värdegrunden levande med utvecklingen av uppgiftens karaktär och det omgivande sammanhanget. En levande värdegrund är en förutsättning för att professionen ska uppfattas som legitim av uppdragsgivaren, medborgarna och dess företrädare. Professionens själ är dess värdegrund, det som binder alla samman i en enhet och det som ligger till grund för den gemensamma identiteten. Värdegrunden är avgörande för att professionen ska leva upp till de krav och förväntningar som samhället har vad gäller såväl utförande av uppgiften som integrationen i samhället. Den reflekterar vad som bland medarbetarna anses vara viktigt, bra eller dåligt, rätt eller fel. Värdegrunden är formaliserad i skrift men utgörs också av värderingar, normer och traditioner. Den kan endast observeras i form av handlingar och rutiner. Att reflektera över sina egna såväl som gemensamma handlingar ger utvecklad kunskap och förståelse om etiska svårigheter i de situationer som uppstår inom professionens utövande, som annars kanske skulle förbli oupptäckta.

Det måste vara tydligt vad som förväntas av individen – vad som är viktigt och vad som är mindre viktigt. De värderingar, principer och egenskaper som lyfts fram är också samhällets. Det är militära operationer och den väpnade striden som är dimensionerande för verksamheten och det avspeglas i vår värdegrund. Den är ett stöd för individen i det dagliga arbetet såväl som i svåra situationer.

Försvarsmaktens värdegrund speglar dess unika uppgift utifrån flera aspekter. En första aspekt är den väpnade striden, ytterst med fara för livet, med snabb händelseutveckling och med såväl fysiskt som psykiskt påfrestande förhållanden. I stridssituationer ställs alla kontinuerligt inför svåra beslut och avvägningar, de tar i flera sammanhang beslut som handlar om liv och död och de tvingas ta stora risker där konsekvenserna kan drabba såväl den enskilde som dess omgivning. Detta kräver stor etisk och moralisk mognad som vägledning och stöd.

En andra aspekt är skillnaden mellan att verka i militära operationer och att verka inom förvaltning. Dessa två sidor av verksamheten finns alltid med oss. Ibland finns spänningar mellan de bägge sidorna, men dessa måste övervinnas.

En tredje aspekt är att Försvarsmakten och dess medarbetare samverkar med andra aktörer, exempelvis andra försvarsmakter, myndigheter och organisationer, och måste då sätta sitt bidrag i ett större sammanhang för verksamhetens framgång och anseende.

En fjärde aspekt, och den mest väsentliga, är att vår militära profession är en integrerad del av det samhälle den har till uppgift att försvara. Samhället förväntar sig att Försvarsmakten speglar och förvaltar de värderingar och principer som gäller i samhället i övrigt. Det åvilar därför professionens medlemmar att vara bärare av samhällets värderingar och medborgarnas förtroende.

Alla i vår militära profession och i all militär verksamhet, såväl inom landet som utomlands, i och utanför tjänsten – avspeglar professionens värdegrund. En gemensam värdegrund är en förutsättning för en gemensam identitet.

Illustration 3 Logiker och nationella förväntningar som påverkar en militär profession.

Bild: Johan Lundahl/FOTO/AB

2. VÅR MILITÄRA PROFESSION

2.1 Inledning

Vår militära profession är ett expertisområde som består av alla medarbetare i Försvarsmakten, oavsett yrkeskategori. Den kännetecknas av förfogandet och användandet av militärt våld under politisk ledning där Försvarsmakten som myndighet har mandatet att utöva våld, inte den enskilde medarbetaren. Alla medlemmar i professionen har systematiserade och väl definierade kunskaper och färdigheter förvärvade genom utbildning, träning och erfarenhet. Medarbetarna i vår militära profession delar de grundläggande värderingar och övertygelser som finns i den gemensamma värdegrunden.

Försvarsmaktens personal är den viktigaste resursen för att Försvarsmakten ska kunna lösa sina uppgifter. Kompetens och sammanhållning ska vila på att personalen identifierar sig med den militära professionen.

För att fullgöra Försvarsmaktens uppgifter är samarbetet mellan civila och militära kompetenser avgörande. Ett kollektivt förhållningssätt ger oss den optimala operativa effekten. Civila och militära medarbetare måste förstå och respektera varandras kunskaper, eftersom de gemensamt skapar Försvarsmaktens förmåga att utföra sina plikter. Alla medarbetare ska känna stolthet över sitt arbete, identifiera sig och känna gemenskap med vår militära profession och Försvarsmakten.

Försvarsmaktens veteraner, vars betydelse som aktiva och som förebilder är viktiga för professionens och Försvarsmaktens utveckling. De har genom sina handlingar bidragit med att skapa beprövad erfarenhet. De har utfört och bidragit till väpnad strid och utgör en del av Försvarsmaktens kunskapsbas. De ska vara stolta över sitt arbete och känna gemenskap med Försvarsmakten.

Detta kapitel presenterar en sammanhållen idé och förståelse av vår militära profession. Den utformas för att utgöra en enande och samlande kärna vilket är en grundläggande utgångspunkt i allt vi gör, och som all utveckling av Försvarsmakten ska utgå ifrån.

Illustration 4 Konceptuell modell av vår militära profession.

2.2 Vår militära expertis

Vår militära expertis är kunskap uttryckt i handling utvecklat genom praktisk utövning, d.v.s. ett handlingsorienterat synsätt utifrån vår värdegrund. Olika kunskapsområden samspelar och formar tillsammans ett kunnande som omfattar teoretiska-, praktiska- och erfarenhetsgrundade kunskaper.

Den militära expertisen förutsätter en bredd av egenskaper, kompetenser och färdigheter, exempelvis fysisk och mental uthållighet, styrka, intellektuell förmåga, brett tekniskt kunnande, social förmåga, etisk och moralisk medvetenhet samt lyhördhet. Den kvalificerade militära professionen kräver skicklighet och effektivitet bortom den väpnade striden. En svensk militär måste kunna värdera när våld inte är lämpligt eller måste begränsas, eller när riskerna är för stora.

Försvarsmakten är också en förvaltningsmyndighet, vilket i sin tur innebär särskilda krav avseende effektivitet och hushållning med ekonomiska medel. Förvaltningen är också en naturlig del av verksamheten. Den ställer krav på att utövarna förstår den politiska strukturen, rättsstatsprincipen, myndighetsutövning och de civil-militära relationerna. Dessa ämnen ingår i den professionella sakkunskapen och får allt större betydelse på högre ledningsnivåer.

Professionens viktigaste uppgift är att leverera operativ effekt, därför är den sammansatta kompetensen inom militära operationer central. Försvarsmakten delar in kunskaper i områdena i

kärn-, stödjande- och specialkunskaper. Kärnkunskaper är organiserade kring färdigheter med direkt anknytning till användandet av militära maktmedel. Stödjande och specialiserade kunskaper ska möjliggöra att kärnkunskaperna kan tillämpas effektivt. Det är väsentligt att kunskapsområdena tillförs, utvecklas och interagerar med varandra i en kollektiv helhet för att uppnå ett framgångsrikt resultat.

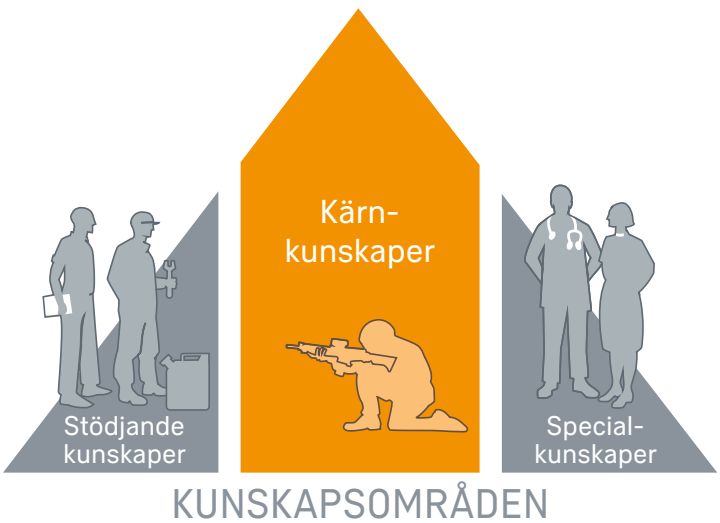

Illustration 5 Kunskapsområden

Kärnkunskaper

Det som står i centrum av vår militära profession är det generella systemet för krig och konflikter. Systemet består av taktiska, operativa, strategiska och politiska delsystem invävda i varandra i stigande ordning. Denna kunskap omfattar den operativa, tekniska, logistiska och sociala dimensionerna av väpnad strid.

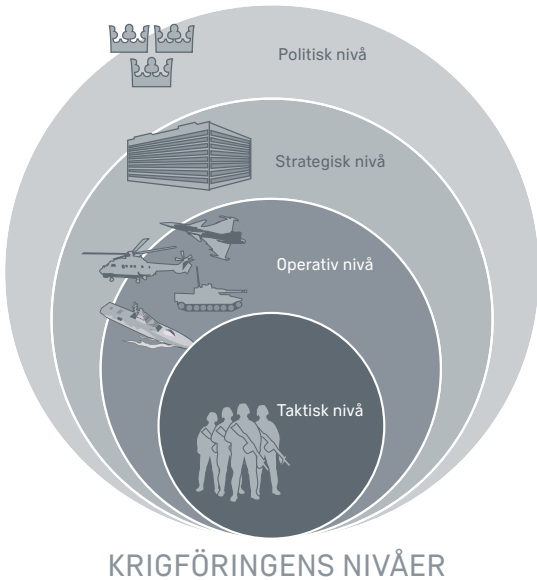

Illustration 6 Krigföringens nivåer.

Utvecklingen av kärnan i denna kunskapsbas börjar tidigt i professionsengagemanget och blir mer omfattande allt eftersom karriären fortskrider. På individnivå är innebörden av kärnkunskaperna olika där t.ex. den väpnade striden för ett gruppbefäl vid en infanterigrupp skiljer sig från den väpnade striden för en fartygschef eller en flygförare. Att leda operationer på högre taktisk nivå och leda militära förband på operativ nivå kräver andra färdigheter, men grunden är alltid den gemensamma kärnkunskapen väpnad strid.

Gemensamma, kombinerade och stridskraftsgemensamma operationer blir vanligare och kunskap om dessa viktigare. Förmågan till stridskraftsgemensam verksamhet kommer allt mer att ställa krav på lagarbete och ledarskap samt ge ramar för utvecklingen av stridskraftsspecifika kulturer.

Stödjande kunskaper

Stödjande kunskaper omfattar allt det som krävs för att stödja Försvarsmaktens primära funktion att fungera effektivt över hela spektrumet av säkerhet, inkluderat väpnad strid. Denna kunskap är normalt organiserad i system för stöd, exempelvis kommunikation, logistik, HR och kompetensutveckling med dess utbildningsverksamhet. Fördelningen av sakkunskap mellan kärn- och stödjande kunskap kännetecknar den kollektiva karaktären av vår militära profession. Endast genom den kollektiva tillämpningen av all kompetens som står till organisationens förfogande kan operativ effektivitet nås och uppdraget framgångsrikt lösas. Oavsett grad, roll eller specialitet, bidrar varje medarbetare till den kollektiva helheten.

Specialkunskaper

Vår militära profession kännetecknas också av förekomsten av grupper vars expertis inte är specifik för militären utan samtidigt är organiserade i andra professioner. Präster, läkare och jurister, för att nämna några exempel. De med dubbla professioner ger experthjälp för att Försvarsmaktens uppgifter effektivt kunna lösas.

Expertisens dimensioner

Vår militära professions utfallsrum är omfattande och sträcker sig över flera dimensioner med många kunskapsområden. Professionens ansvar sträcker sig från taktisk nivå till politisk nivå. Inom respektive nivå finns sedan även där en stor bredd som täcker många kunskapsområden såsom t.ex. mark, sjö, luft, information, IT, logistik med HR och ekonomi. Förutom de olika nivåerna med sina områden spänner sig professionen över dimensioner av militärlogik och förvaltningslogik.

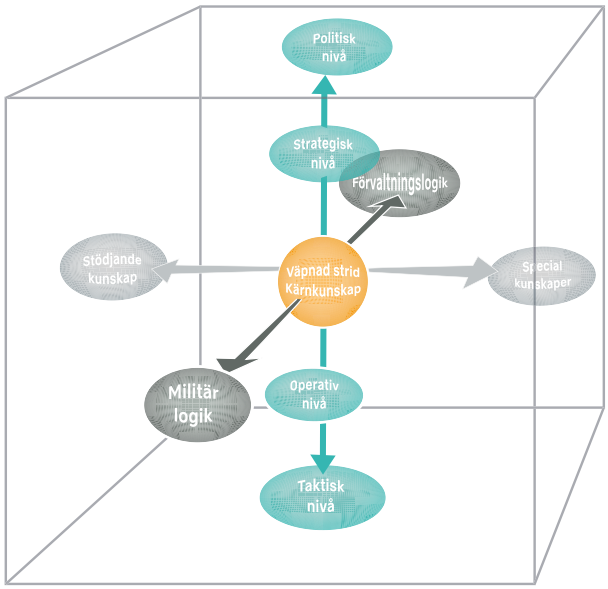

Dimensioner av expertis

Illustration 7 Dimensioner av expertis

2.3 Vårt och ditt ansvar

Militära professionen har två olika former av ansvar. Den första formen består av myndigheten Försvarsmaktens ansvar med sina skyldigheter mot samhället och dess företrädare, regeringen, riksdagen och i förlängningen svenska folket. Försvarsmakten har också ett ansvar inför dess medarbetare. Den andra formen av ansvar består av den enskilde professionsutövarens ansvar mot Försvarsmakten för att uppnå högsta möjliga effektivitet för att lösa uppdraget.

Försvarsmaktens ansvar

Betydelsen av ansvaret som ges till Försvarsmakten är unikt genom mandatet att tillämpa våld. Ansvaret grundar sig på att personalen i våra krigsförband är beredda att själva riskera livet för att fullgöra uppgiften.

Villkoren för militär tjänstgöring ger upphov till ömsesidiga förväntningar mellan professionen och samhället. Försvarsmaktens medarbetare tjänar Sverige och kan tvingas att utföra uppdrag med risk för egen hälsa och liv. Medarbetarna lyder också under en striktare disciplin än i andra yrkesroller och måste acceptera inskränkningar i individuella rättigheter och friheter till förmån för det kollektiva.

Högtidliga tillfällen ska påminna om vår historia, kulturarv och traditioner. Inte minst är Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkornas närvaro över hela Sverige en viktig och kraftfull resurs som ökar förståelsen och stödet för vår militära profession.

I Försvarsmaktens ansvar ingår att ge råd till regeringen i militära och säkerhetspolitiska frågor. Dessa råd innefattar bland annat när och hur militära förband eller förmågor kan och bör utnyttjas. Försvarsmakten ska vara tydlig med eventuella konsekvenser, positiva såväl som negativa, i användandet av militära maktmedel. I ansvaret ingår även att tydligt beskriva konsekvenserna i operativ effekt om inte tillräckliga resurser avsätts.

Försvarsmakten har ansvar gentemot medarbetare och veteraner. Försvarsmakten måste tillhandahålla tillräckliga resurser för att individen ska kunna utöva och utvecklas i sin roll i vår militära profession. Vidare har Försvarsmakten ett arbetsgivaransvar med arbetsrättsliga krav och förväntningar.

Professionsutövarnas ansvar

Det viktigaste i professionsutövarnas ansvar är det som hör ihop med att utveckla och upprätthålla operativ effekt. Du som Försvarsmaktsanställd är företrädare för Sverige. Ingen av våra uppgifter eller ansvar är mindre viktig än någon annan – alla utgör delar i en helhet där alla är beroende av att varje medarbetare utför sin specifika uppgift och tar sitt personliga ansvar för helheten. Alla är delaktiga i Försvarsmaktens övergripande uppgift och har ett ansvar mot det svenska samhället.

Överbefälhavaren, som myndighetschef, ansvarar för vår militära profession och dess upprätthållande inför regeringen, riksdagen och folket. Var och en, oavsett kategori, chef eller medarbetare måste ta ansvar för att lösa givna uppgifter inom sina respektive ansvars- och kunskapsområden.

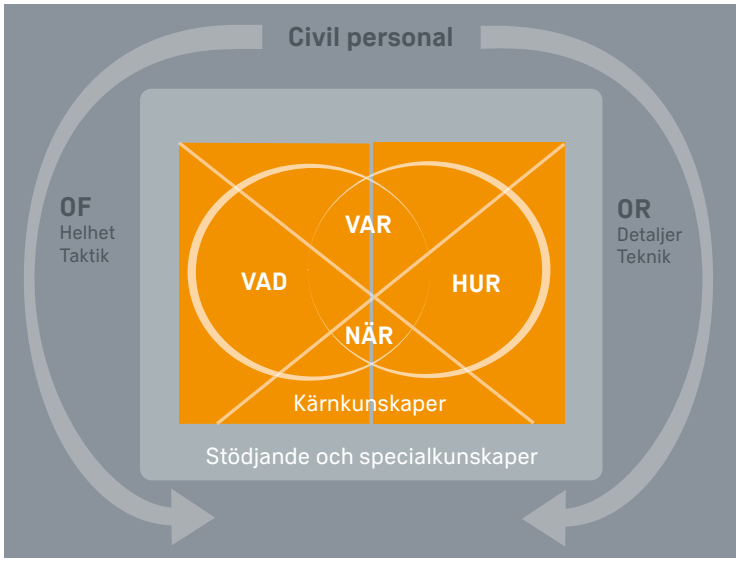

Illustration 8 Ansvar och expertis

Alla måste vara beredda att agera och ta konsekvenserna av detta. Att beslut, order och regler respekteras och följs är en förutsättning för att nå resultat och effekt. Du som är uppgiftsställande chef har ansvar att vara tydlig när du ger andra uppgifter. Du måste se till att förutsättningar finns för uppgiftens lösande och du måste utkräva ansvar. Vi, chefer som medarbetare, ställer inte högre krav på andra än på oss själva. När vi löser våra uppgifter är vi lojala med våra uppdrag, hushåller med Försvarsmaktens resurser och drar lärdom av konsekvenser och resultat. Vi har ett ansvar att påtala när förutsättningar saknas för att lösa uppgiften. Om en uppgift inte löses ska konsekvenserna tydliggöras. Du, som en del i Försvarsmakten, är pålitlig genom att vara lojal med uppgiften, följa regler, lita på din förmåga och säkerställa att inget olämpligt eller kränkande sker som skadar dig, din omgivning eller uppdraget.

2.4 Vår värdegrund

Syfte

Förvarsmaktens värdegrund är en viljeförklaring. Den beskriver hur vi vill vara och hur vi vill leva, som individ, grupp och organisation. Vårt uppdrag ger oss rätten och skyldigheten att använda militära maktmedel med eget och andras liv som yttersta konsekvens. Därför krävs det att vi, var och en av oss, har en tydlig och gemensam värdegrund som vi både står på och står upp för. Alla som verkar inom, eller är del av Försvarsmaktens verksamhet berörs direkt eller indirekt av vårt militära uppdrag. Alla bidrar därför till att vi löser uppdragen samtidigt som vi vårdar det förtroende vi har fått av uppdragsgivaren och ytterst samhället.

Vår värdegrund och uppförandekod beskriver de värden, förmågor samt det uppträdande vi anser vara avgörande för att vi ska lösa vårt uppdrag med framgång. Vårt övergripande myndighetsuppdrag bryts ned i en mängd uppgifter. Värdegrunden och uppförandekoden ska stödja oss i hur vi utför dem. Det är hur vi agerar när vi löser vår uppgift som skapar förtroende, gemenskap och tillit. Att du utför din uppgift i en militär operation, övar inför eller stödjer våra uppdrag räcker inte. Vår framgång förutsätter även att vi uppträder enligt vår gemensamma värdegrund. Hur vår omgivning uppfattar oss är fundamentalt för lösandet av vår uppgift. Genom att leva och verka i enlighet med vår värdegrund uppfattas vi som kompetenta, handlingskraftiga och pålitliga.

Riksdagen är folkets främsta företrädare. Försvarsmaktens värderingar och militära värdegrund utgår från de svenska värderingarna med våra grundlagar och statens värdegrund. Därför är demokrati ett grundläggande begrepp för Försvarsmakten.

Vår värdegrund består av tre sammanhängande delar där första delen tydliggör hur vår värdegrund i sin helhet ska tillämpas. Andra delen beskriver våra grundläggande värden utifrån de tre centrala begrepp som ska vägleda oss i vårt agerande. Den tredje delen är Försvarsmaktens gemensamma uppförandekod som beskriver vår värdegrund som ett stöd för individuellt agerande.

Illustration 9 Försvarsmaktens värdgrund.

Våra professionella värden och dess tillämpning

Att agera enligt vår värdegrund är att säkerställa att det sätt vi löser vår uppgift på verkligen leder till att vi löser den på bästa sätt. Värdegrundsarbete innebär därför främst att utveckla vårt sätt att agera. Vi är en praktiskt orienterad organisation och vårt kunnande uttrycks i handling.

Det är vår omdömesförmåga att handla efter de unika omständigheterna som ställer krav på etiska ställningstaganden i varje ny situation, bedömningar som grundar sig på vår värdegrund och din expertis. Vi, som individer, grupper eller organisation, ska handla på ett sätt som leder oss till framgång och att vi löser vår uppgift utan att skada förtroenden som vi vill vårda. Därför är den alltid relevant, oavsett om du övar stridens element eller rapporterar verksamhetens budget. I alla verksamheter och situationer finns det olika etiska och moraliska överväganden att ta hänsyn till. Värdegrunden ska genomsyra all verksamhet.

Vår verksamhet ställer stora krav på förtroende och tillit. Vi måste kunna arbeta nära varandra, ha förtroende för varandra och vad vi gör, samt vara lojala mot givna order och beslut. Särskilt tydligt blir det under våra militära operationer där vår framgång och våra liv påverkas av var och ens handlande.

Vi måste även kunna ta hänsyn till de förväntningar som samhället och olika organisationer har på oss. Vi måste hela tiden utveckla våra professionella värden så att de förblir förenliga med samhällets värderingar. Vårt uppträdande och våra handlingar påverkar förtroendet för Försvarsmakten och ytterst Sverige.

De samhälleliga värderingar vi har i uppgift att skydda gäller även oss. Försvarsmaktens värdegrund utgår från demokratiska principer och slår vakt om alla människors lika värde, rättvisa och jämlikhet samt de mänskliga rättigheterna. Vi följer samhällets lagar och internationella regelverk som berör vår verksamhet. Bestämmelserna fostrar och hjälper oss i vårt dagliga agerande.

Förtroende känner inga gränser. Det du gör på din fritid kan påverka förtroendet och möjligheten för dig att utöva din tjänst och skada förtroendet för såväl dig som för Försvarsmakten. Alla som är verksamma i Försvarsmakten bör därför handla och leva enligt värdegrunden såväl i som utanför tjänsten.

Vår värdegrund kan inte tala om exakt vad som är rätt eller fel i varje enskilt fall. Vi kan i vår verksamhet ställas inför situationer där varken regler eller fullständiga lösningar finns att tillgå. Vår värdegrund, uppförandekoden samt våra kompetenser är vägledande för vårt agerande. Vi beskriver värdegrunden med tre centrala begrepp – Öppenhet, Resultat, Ansvar, samt Försvarsmaktens uppförandekod. Dessa ska förvaltas och utvecklas så att vi klarar av att ta oss an nya uppgifter och utmaningar.

Precis som vi övar oss i vårt praktiska och tekniska kunnande, övar vi med hjälp av värdegrund och uppförandekod upp vår etiska och moraliska medvetenhet. På så vis ökar vi vår förmåga att i alla situationer, såväl pressade som vardagliga, fatta bättre beslut. Detta sker genom reflektion, samtal och utveckling av individen, gruppen och förbandet. Det är ett krav att var och en reflekterar över och gör vår värdegrund och uppförandekod till sin egen.

Centrala begrepp – Öppenhet, Resultat och Ansvar

Illustration 10 Centrala begrepp.

Öppenhet – vi är kompetenta och uppriktiga lagspelare

För att möta vår verksamhets olika utmaningar måste vi arbeta nära varandra. Därför är vi kompetenta och uppriktiga lagspelare som interagerar med andra aktörer inom och utom Försvarsmakten för att uppgiften ska kunna lösas. Vi stödjer och hjälper varandra och andra och är alla delaktiga i ett samarbete som inspirerar till framgång. Vi löser våra uppgifter tillsammans, vilket ställer stora krav på delaktighet, förtroende och trygghet. Ett uppträdande som bygger på öppenhet, ärlighet och uppriktighet stärker oss, minskar osäkerheten och ökar kvalitén i det vi gör. Därför är vi också tydliga med mål, vilja och avsikter vid allt samarbete.

Vi utvecklas genom att dra lärdom av våra resultat och vårt handlande. Vi lär oss både av det som var bra och det som kan bli bättre. Vår verksamhet kräver att vi har förmågan att förändra oss eller improvisera för att kunna möta nya uppgifter och situationer. Vi är därför tränade i att vara kreativa och ta initiativ. Inför ett beslut bidrar vi alla med våra olika kunskaper. När ett beslut är fattat hjälps vi åt att förverkliga det.

Vi har förmågan att verka i olika kulturella och sociala miljöer. Att ha kunskap om kulturella och religiösa skillnader och att respektera dessa är väsentligt för vår verksamhet. I våra militära operationer är det en avgörande förutsättning för att de ska vara trovärdiga. Vi måste ha ett öppet sinnelag i relationen till andra människor. I vår hemmamiljö är det likaså viktigt att vi behandlar varandra med respekt och ser varandras olikheter som en styrka. Vi är en inkluderande organisation där alla, oavsett anställningsform, kön, ålder, etnisk ursprung, religiös övertygelse, sexuell läggning, politisk åskådning eller funktionshinder som är med och bidrar till Försvarsmaktens verksamhet känner sig välkomnade och respekterade.

Resultat – vi är handlingskraftiga och löser våra uppgifter

Vårt agerande präglas av en stark vilja till handling, att vi tar initiativ och är beslutsamma utifrån var vi står och vad vi har. Vi driver aktivt våra uppdrag och levererar efterfrågat resultat i rätt tid och till förväntad kvalitet.

Vi förstår våra rutiner och arbetsmetoder och med en omdömesförmåga som grundar sig på vår värdegrund och yrkesexpertis kan vi handla efter de unika omständigheterna i varje ny situation. Vi är uppriktiga och tydliga i vårt sätt att kommunicera. Var och en av oss är tydliga med vad vi kan bidra med för att lösa vår uppgift och vi påtalar när vi inte har resurser eller förutsättningar att lösa en uppgift.

Oavsett vilka förhållanden gruppen möter, så kommer skicklighet, disciplin, uppoffring, mod och självförtroende vara avgörande för utgången. Att öva och träna inför den väpnade striden lägger grunden till självförtroende och mod att agera.

Att lösa våra uppgifter betyder inte att det får ske till vilket pris som helst. Vi beaktar alltid riskerna i vår verksamhet, vi hushåller med resurserna och behandlar varandra med respekt.

Ansvar – vi är pålitliga och omtänksamma

Vi tar ansvar genom att vara lojala, både mot varandra och uppdraget. Var och en som är del i lösandet av en uppgift måste ta ansvar för resultatet. När ett beslut är fattat bidrar var och en efter bästa förmåga för att förverkliga det. Att beslut, order och regler respekteras och följs är en förutsättning för att nå resultat.

Vi är pålitliga och effektiva genom att vara trogna det vi gör, följa våra instruktioner, lita på vår förmåga och att säga som det är, utan att försköna eller dölja verkligheten.

Vi bryr oss om oss själva och varandra. Vi har ett högt säkerhetsmedvetande och beaktar och minimerar riskerna i vår verksamhet. Vi visar personlig hänsyn gentemot varandra, vår omgivning och miljö. Vi ställer upp för varandra och ingriper mot missförhållanden.

Vi värnar om vår fysiska och mentala hälsa och därmed säkerheten i våra uppdrag. Vi tar aktivt avstånd från missbruk och olaglig hantering av droger.

Om Försvarsmaktens uppförandekod

Uppförandekoden är en vägledning till hur vi i Försvarsmakten uppträder. Den syftar till att gagna vår verksamhet, bidra positivt till gruppens förmåga samtidigt som den ska fungera som stöd för individen.

Det är omöjligt att förbereda eller reglera varje situation. Därför kommer alltid ditt eget omdöme vara avgörande för ditt agerande utifrån värdegrunden, uppförandekoden och yrkesexpertisen. Försvarsmaktens värdegrund och uppförandekod gäller all personal samt de som enligt Arbetsmiljölagen är att likställas med arbetstagare under försvarsmaktens ledning.

FÖRSVARSMAKTENS UPPFÖRANDEKOD

Jag vårdar det förtroende min befattning innebär

Jag förstår vad som förväntas av mig, och jag utnyttjar inte min ställning eller låter mig utnyttjas av andra. Jag ser till att förtroendet för mig i rollen som företrädare för Försvarsmakten samt hur jag löser mina uppgifter är stort, och jag är medveten om att mina relationer, i eller utanför tjänsten, kan riskera att påverka det.

Jag visar respekt mot alla i min omgivning

Som representant för Försvarsmakten lever jag de värden vi försvarar: rättvisa, jämlikhet, jämställdhet och alla människors lika värde. Detta ska återspeglas i mitt uppträdande och vår verksamhet. Jag kan därmed agera respektfullt i olika kulturella och sociala situationer.

Jag bidrar positivt till gruppens förmåga och resultat

Jag bidrar aktivt till att gruppen löser sina uppgifter. Jag delar med mig av mina egna, och tar själv av del av andras erfarenheter och kunskaper. Jag visar personlig omtanke och stödjer mina kollegor samt bidrar till att skapa trygghet och förtroende i gruppen genom att vara öppen och ärlig.

Jag tar ansvar för mina handlingar

Jag känner till de lagar och regler som gäller för min verksamhet och är utbildad, övad och tränad inför uppgiften. Därmed kan jag ta ansvar för mina handlingar, samt bättre se konsekvenserna av mina beslut och handlingar vilket ökar mina förutsättningar att i varje situation uppnå eftersträvat resultat.

Jag har ett ansvar för min egen fysiska och psykiska hälsa

Genom att ta ett ansvar för mitt välbefinnande, fysiskt som mentalt, förbättrar jag gruppens förutsättningar att lösa sina uppgifter. Jag värnar även om mina kollegors hälsa och talar om när jag upptäcker att mitt eller någon annans hälsotillstånd kan ha en negativ inverkan på vårt arbete.

Jag agerar när någon i min omgivning bryter mot uppförandekoden

Bild 1. Foto: Anna Norén/Försvarsmakten

3. OFFICERARE

The management of violence
Harold Lasswell

3.1 Inledning

Vår militära profession utgörs av, som det beskrivits tidigare, ett expertisområde inom vilket det finns flera yrken och professioner. Officersprofessionen är en av dem. De olika grupperna inom vår militära profession skiljs främst åt genom deras olika kunnande och ansvar, medan värdegrunden är gemensam. Varje grupp ansvarar för sitt eget kunskapsområde. Officerens primära uppdrag och grundläggande förpliktelse är att leda militära operationer och besluta om när och till vilken grad militärt våldsanvändande ska tillhandahållas för att lösa uppgiften.

3.2 Officersprofessionen – Försvarsmaktens syn

Utgångspunkten för officersprofessionens utövande är och förblir därför ytterst att fatta beslut om storskalig legitim våldsutövning och att leda krigsförband i stridssituationer. Militära chefer ska med bristfällig information och under extrema förhållanden fatta beslut och ta ansvar för verksamhet med säkerhetspolitiska och humanitära konsekvenser. Krigsförband ska ledas så att de når sina uppsatta mål.

Officersprofessionens kärna är ledarskap och ledning av den väpnade striden på alla nivåer.

Färdigheter och kunskaper – officerens expertis

Vägen till en väl utvecklad och kvalificerad officersexpertis innefattar att tillägna sig avancerade kunskaper och färdigheter inom teori, praktik och beprövad erfarenhet. Systematisk teoretisk skolning och praktik med träning, övning och operation är en förutsättning för att uppnå förmågan att vara en duglig officer. Den militära organisationen är tydligt uppdelad i avancerade roller och uppgifter. Det är dock de sammansatta förmågorna som ger full militär effekt i militära operationer. Olika kunskapsområden samspelar och interagerar i ett professionskunnande

och det omfattar såväl teoretiska-, praktiska- som erfarenhetsgrundade kunskaper. Officerens roll är att samordna de sammansatta förmågorna för att uppnå önskad effekt, vilket kräver ett komplext system av arbetsdelning inom organisationen, både uppdelat på bredden och höjden av krav på kompetenser.

Officerens expertis inrymmer många kunskapsområden som samspelar med varandra. Rollen kräver därför insikter och färdigheter inom flera kunskapsområden. Officersprofessionens ansvar sträcker sig från taktisk till strategisk nivå inom miljöer såsom mark, sjö och luft på respektive nivå. Professionen inbegriper såväl militär- som förvaltningslogik.

Officeren antas och utbildas inom något av stridskraftsområdena. Detta utgör starten på individens militära expertis. Försvarsmakten har en utvecklad nivåindelning där officeren har sin befordringsgång. Varje nivå har krav på olika förmågor och kompetenser, t.ex. ledning och ledarskap på stridsteknisk nivå skiljer sig från detsamma på strategisk nivå. Bred och fördjupad kompetens utgör grundläggande fundament för militärt våldsutövande och för individens skicklighet. Skillnaden på kompetenser ska tydliggöras och vad som krävs på respektive nivå ska säkerställas. Under en officers karriärutveckling byter man befattningar och växlar även ofta inriktning. En ny befattning kräver oftast kompetensutveckling. Detta är särskilt tydligt vid byte av ledningsnivå. Officeren kan dessutom utveckla fördjupade kunskaper och färdigheter i rollen som ledare av väpnad strid och inom stödjande funktioner som t.ex. logistik, personal och teknik, i förvaltningskunskap och ekonomi men också diplomati samt inom akademin.

Officerens expertis ska uppfylla de krav som ställs på individen vid deltagandet i militära operationer. Att handla i en given situation har sin grund i personliga egenskaper som självförtroende, trygghet, mod och förståelse. Officeren är i sin karriär direkt eller indirekt engagerad i att leda den väpnande striden. Varje situation är unik men en officer måste förstå striden och alla dess ingående delar eftersom striden är kravsättande för Försvarsmaktens verksamhet.

Uppgifter måste lösas, och chefens uppgift är att:
- formulera mål och planer för hur organisationens resurser och förmågor ska användas så att det efterfrågade resultatet uppnås;
- fatta beslut och ge riktlinjer, samt;
- Initiera styrning och uppföljning.

Chefskapet ska skapa förutsättningar för ett gemensamt handlande inriktat på uppgiften. Officerare, tillsammans med övriga chefer i Försvarsmakten, måste använda sig av ett utvecklat ledarskap där både kommando- och uppdragstaktik används, d.v.s. både ett centraliserat och ett decentraliserat förhållningssätt till ledning.

På stridsteknisk- och taktisk nivå är uppgifterna ofta konkreta och direkt ledning och ledarskap är delar av en helhet. På operativ och strategisk nivå är uppgifterna istället ofta abstrakta där indirekt ledning av sammanhängande delsystem ställer krav på individens förmåga.

Samverkan med andra aktörer, inom och utom Försvarsmakten, civilt som militärt, och på alla nivåer är omfattande. Dock skiljer sig samverkan mellan nivåerna. Om de lägre nivåerna lokalt samarbetar för att utföra avgränsade militära uppgifter så kännetecknas de högre nivåerna av strategisk samverkan mellan militära och politiska aktörer.

Att kunna arbeta i en miljö präglad av gemensamma operationer är naturligt för en officer, både i en nationell och internationell miljö

På den politisk-strategiska nivån är osäkerhet och tvetydighet alltid faktorer i beslutsfattandet. En komplex blandning av faktorer och överväganden påverkar processen. Militär rådgivning måste ta hänsyn till detta och ett absolut krav för sund rådgivning innefattar kvalificerad riskbedömning. Ansvaret för att tillhandahålla sådan rådgivning gäller främst det mer seniora ledningsskiktet.

Ytterligare en aspekt av ledarskap för officeren är att kunna hantera förhållandet mellan att verka i militära operationer och att verka inom förvaltning. Denna tvåsidighet är en integrerad del av verksamheten och växelspelet mellan de två sidorna sker ständigt.

Förtroende och förväntningar – officerens ansvar

Försvarsmakten och officersprofessionen har ansvaret att förvalta en del av statens våldsmonopol. Officerens ansvar är både individuellt och kollektivt. Det kollektiva ansvaret omfattas av Försvarsmakten och samhällets förväntningar på professionen. Det individuella ansvaret utgörs av de förväntningar som ankommer officeren som individ. Ansvaret berör vår värdegrund. För en officer och andra chefer i Försvarsmakten innebär ofta dessa delar ett större ansvar och högre förväntningar än för många andra inom Försvarsmakten. Den exakta innebörden av officerens ansvar är naturligtvis beroende av individens funktion och befattning.

Officersprofessionens utgår alltid från den väpnade striden där officeren har ett särskilt ansvar för militärt våldsutövande och konsekvenserna av detta. Officerens beslut om våldsanvändning är alltid kopplat till ett personligt ansvar. Officeren har förtroendet och mandatet att tillämpa dödligt våld samt beordra andra att riskera livet. Till varje våldsbeslut finns en stark koppling till vår värdegrund som grundar sig i ansvaret att göra riktiga moraletiska bedömningar som kan rättfärdiga våldsanvändning.

Officersprofessionen är också förknippat med arbetsgivarrollen, vilket ställer krav på ett arbetsgivaransvar där man måste ha kunskap om och ta hänsyn till de lagar, förordningar, avtal och bestämmelser som berör verksamheten.

Officersprofessionen ges inom ramen för sin jurisdiktion ansvar att avgöra hur verksamheten bör bedrivas och utvecklas. Det betyder att officeren ges ett stort förtroende och har ett ansenligt ansvar att utföra den tilldelade uppgiften i enlighet med omgivningens och uppdragsgivarens förväntningar och krav. Här har officersprofessionen ett särskilt ansvar att leda och utveckla professionen i en föränderlig omvärld.

Det är officerarnas uppgifter i Försvarsmakten som ligger till grund för kraven på utbildningen av officerare. Att vara en profession innebär ett gemensamt ansvar för expertisområdet, kunskapsbyggandet och utvecklingen. Professionen måste säkerställa att utbildning och forskning som rör officerens kärnkunskaper hamnar under professionens inflytande. Utbildningen ska bygga på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet med en kombination av teori och praktik. Officersutbildning på lägre nivåer kännetecknas till stor del av teori och praktik rörande taktik och operationer. På högre ledningsnivåer tillkommer även förvaltningslogiken i större omfattning. Ledning av militära operationer på högre nivå måste ta hänsyn till växelverkan mellan politiska och militära målsättningar. Officerare måste förstå Försvarsmaktens myndighetsutövning och dess uppgifter ur en politisk och samhällelig kontext. Officeren måste interagera med samhället i övrigt, myndigheter, organisationer – nationellt och internationellt. Officersprofessionen måste bemästra både militär- och förvaltningslogiken. Dessa hör ihop, man kan inte bara kunna den ena eller den andra. För att möta dessa krav på professionen krävs utbildning på alla nivåer, från grundläggande till avancerad nivå. Att vara officer bygger på kunskaper och färdigheter från de underliggande nivåerna för att man ska kunna vara skicklig och kompetent i sin egen nivå, likväl som man måste förstå överliggande nivåer.

3.3 Officeren och yrkesutövningen

Utveckling mot en officersprofession

I ganska exakt 400 år har man inom det svenska försvaret diskuterat avvägningen mellan praktiska erfarenheter och teoretisk utbildning för att skapa en väl skolad officer. Att båda komponenterna behövs är lika självklart som det är omöjligt att nå allmän enighet om avvägningen mellan de två. Kung Gustav II Adolf (1611–1632), som var såväl högste befälhavare som operativ och taktisk chef i fält, konstaterade krasst att han föredrog att läsa om andras misstag framför

att upprepa dem. Det var hans rationella motiv för att de blivande officerarna skulle studera historisk litteratur.

Redan på 1600-talet skapades en formaliserad skolutbildning för officerare inom flottan, artilleriet och fortifikationen, men för huvuddelen av officerarna inom infanteriet och kavalleriet var däremot länge gradpasseringen den vanligaste karriärvägen, vilket innebar att man tjänstgjorde i lägre grader, från korpral och uppåt, för att genom praktisk erfarenhet lära sig den officersprofessionens olika sidor, innan man började tjänstgöra som yngre officer, subaltern. En gemensam skola för armén och flottan grundades redan 1756 i Karlskrona, men det viktiga årtalet är 1792, då Krigsakademin inrättades på Karlbergs slott. Under 1800-talet växte också skolor för den högre officersutbildningen fram i form av Krigshögskolan och andra högre skolor. En viktig motor i officerskårens professionaliseringsprocess var den tekniska utbildningen. Behovet av artilleri- och ingenjörofficerare innebar att nya skolor etablerades. I slutet av 1900-talet sammanfördes Försvarsmaktens hela grundläggande officersutbildning åter till Karlberg.

Kring sekelskiftet 1900, parallellt med utbyggnaden av värnpliktsförsvaret, började man också utbilda reservofficerare, för att förse den växande försvarsmaktens förband med tillräckligt många officerare vid mobilisering. Senare tillkom också en tredje kategori, nämligen de värnpliktiga officerarna. På 1980-talet öppnades officersbefattningar också för kvinnor. Hela denna process innebar att krigsförbandens officerare bara till en mindre del kom att bestå av fast anställda officerare, medan huvuddelen av befattningshavarna på pluton- och kompanibefälsnivå i fredstid utövade ett civilt yrke. Detta tillsammans med värnpliktsförsvaret innebar att försvaret hade mycket stora kontaktytor ut mot det civila samhället.

Beslut om våld, vår värdegrund och ansvaret

Ett exempel från de militära operationerna i Bosnien belyser de pressande situationer som ställer militär expertis på sin spets. Det handlar om säkerhet i handling, ansvar, etik och lojalitet mot en svår uppgift.

Den 25 december 1993 får den svenska plutonen Alfa Sierra, ur BA01 till uppgift att bevaka och skydda ett mentalsjukhus i Bosnien. Den lilla byn, där sjukhuset finns, heter Bakovici och befinner sig i frontlinjen mellan muslimska och kroatiska förbands stridsställningar. Det en gång fungerande samhället är slaget i spillror efter hårda och långvariga strider. Nu är byn tom och öde, alla som haft möjlighet har flytt. I sjukhuset möter de svenska soldaterna ungefär 200 patienter som mer eller mindre lämnats vind för våg. Här finns en blandning av äldre och yngre mentalsjuka, några är neddrogade och andra är våldsamma. Människorna som är här har inga möjligheter att klara sig på egen hand. De fåtal personer om fortfarande arbetar på sjukhuset består av vårdpersonal, men också av kringflackande hemlösa. Miljön som möter soldaterna när de öppnar porten till sjukhuset är svår att fånga i ord. Det finns varken el eller värme och mycket av sjukhusutrustningen har stulits eller slagits sönder, läkemedel saknas. Tillgången till rent vatten är närmast obefintlig och det var länge sedan någon brytt sig om patienternas hygien, tvätt av kläder eller städning.

Strax efter att den svenska plutonen tagit över ansvaret för bevakningen av sjukhuset från ett kanadensiskt förband kommer ett ultimatum från då den kroatiska styrkan som är grupperad i närheten av sjukhuset Innan kl. 17.00 samma dag ska samtliga muslimska sjuksköterskor vara ute ur sjukhuset. Annars kommer kroaterna genomföra att anfall och kasta ut dem. Det är tydligt att de bevittnat kanadensarnas avfärd och bestämt sig för att pröva de nya beskyddarnas förmåga. Situationen förändras drastiskt då kroaterna minerar infartsvägen med stridsvagnsminor som starkt begränsar rörligheten och förmågan att ta emot förstärkning. Alfa Sierra börjar genast förbereda sig för strid.

Händelseutvecklingar som övervägs: utlämna sköterskorna, vilket skulle innebära att ta hand om patienterna utan dessa, dessutom den mänskliga aspekten att utlämna muslimska kvinnor; ta striden, med risk för eskalering då minst en kroatisk bataljon kan tillkomma. Plutonen övar under eftermiddagen på stridsplanen och de olika alternativa händelseutvecklingar som kan tänkas uppstå. Alla inser att en eventuellt kommande strid kommer att förloras. Stressen och rädslan trycks undan av praktiskt förberedelsearbete. Skottfält, vinklar, skydd och taktik gås igenom. Eldställningar och positioner fördelas. I efterhand talades det om ett ”automatiskt handlande” där de ”följde reglerna” som inövats hemma i Sverige.

Gruppchef: ”När ordern väl har sjunkit in går luften ur mig och jag tänker först resignerat: ’Så det är här den ska ske, den sista striden’. Vilket skitet och oglamoröst ställe att göra sorti på.’ Men vi gör ju rätt, vi skyddar sjukhuset. Det är vi som är de moraliska väktarna i denna galna och sjuka dal. Sviker vi nu tappar vi perspektivet, fotfästet, vår mänskliga värdighet och hela vårt uppdrag skulle helt sakna mening.” Ett moraliskt övervägande som görs av plutonchefen på plats kretsar kring valet av alternativ där konsekvensen kan innebära risken för plutonen att dö på denna plats.

Det ultimatum som ställdes var ett test för att pröva sjukhusets nya beskyddares inställning och duglighet. Kroaterna, grupperade i närheten, såg stridsförberedelserna och förstod att det skulle kosta på att genomdriva hotet eller bluffen. Olika nationaliteters FN-styrkor hade under kriget i Bosnien-Hercegovina olika order när det gällde att svara på beskjutning. Sjukhusets tidigare beskyddare från Kanada hade order om att inte under några omständigheter besvara inkommande eldgivning. Nu kunde kroaterna på nära håll se att svenskarna hade en annan inställning och förhållningssätt, vilket sannolikt bidrog till att man i stället drog tillbaka sitt hot.

Dramat i Bakovici pekar på några alldeles avgörande aspekter i ett militärt kunnande. Professionens utövare stod inför viktiga moraliska dilemman i svårbedömda situationer med osäkra grunder och motsägelsefulla sammanhang. Det ställde krav på bedömningens konst, en utvecklad militär expertis och en tydlig moralisk kompass. Ibland innebär att vara officer att fatta beslut som man själv finner svåra. En officer måste alltid vara lojal och ta sitt ansvar.

UN
UN

4. SPECIALISTOFFICERARE

Skill to do comes of doing
Ralph Waldo Emerson

4.1 Inledning

Försvarsmaktens specialistofficerare är de som ytterst svarar för att de praktiska militära kärnkunskaperna vidmakthålls och utvecklas, samtidigt som chefskap på lägre förbandsnivå kan utövas.

4.2 Specialistofficer – Försvarsmaktens syn

Specialistofficeren kännetecknas av yrkesskicklighet och expertis, som utvecklats genom kvalificerad utbildning följt av lång yrkeserfarenhet. Specialistofficeren utövar chefskap på lägre förbandsnivå, främst för förband som kräver djup yrkeskunskap. Utgångspunkten för specialistofficerens utövande blir alltså tudelat, dels handlar det om verkställandet av legitim våldsutövning och dels om att leda lägre förband i strid. Specialistofficerare deltar i stridssituationer och verkställer militära chefers insats- och verkansbeslut. Med stöd av gruppcheferna, ansvarar specialistofficerare för att soldaterna, sjömännen och gruppbefälen utbildas och övas för att kunna verka i stridssituationer och andra i operationer.

Rollen som specialistofficer återfinns i ett brett spektrum av yrken från enskild operatör, systemspecialist (med ansvar för ett kvalificerat vapen- eller stödsystem), gruppchef med kvalificerade uppgifter och chefsbefattningar i lägre förband. Att vara specialistofficer är krävande såväl fysiskt som mentalt och kräver god prestationsförmåga.

Inträde som specialistofficer sker antingen som utveckling av redan utbildade och anställda gruppbefäl, soldater och sjömän samt i vissa fall officerare, eller genom direktrekrytering som inleds med soldat- eller sjömansutbildning.

Specialistofficerens kärna handlar om en specialiserad expertis att verkställa och leda den väpnade striden med lägre förband.

Färdigheter och kunskaper – specialistofficerens expertis

Att vara specialistofficer är mycket varierat. Det består av förmågan att leda, ledas och samtidigt vara systemspecialist. För att förband eller besättningar framgångsrikt ska kunna verka ställs krav på att specialistofficeren, förstår vikten att kunna bli ledd är lika viktig som förmågan att kunna leda. Förutom att behärska både ledning och ledarskap måste specialistofficeren vara en god soldat eller sjöman. Specialistofficeren har också ett särskilt ansvar att kunna utbilda förband i utövande av militärt våld. Att vara specialistofficer handlar dels om egen skicklighet avseende militärt våld och dels också om att leda och samordna förbandets utövande av militärt våld och slutligen handlar det även om att utbilda underställda i utövandet av militärt våld.

Specialistofficerens utveckling sker dels genom inhämtande av teoretisk kunskap men främst genom skapande av egna erfarenheter och genom tradering, d.v.s. att mer erfarna specialistofficerare men även officerare, delger sina kunskaper och erfarenheter. Vissa yrken som specialistofficer innehåller dubbla expertiser och kräver utbildning och erfarenhet som utvecklas utanför Försvarsmakten, t.ex. flygledare och sjukvårdspersonal.

Specialistofficerens skicklighet uppnås genom långsiktigt arbete i samma krigsförband eller besättning. Detta medför att specialistofficeren utvecklar sin kompetens så att de bidrar till utvecklingen av nya metoder för den väpnade striden och ny teknik. Specialistofficerare utvecklar över tiden verkligt expertkunnande genom att ständigt ställas inför en mångfald av problem och lösningar. Den specialistofficer som blir expert sporras av nya utmaningar och fortsätter hela sitt yrkesliv att lära sig och utveckla nya kunskaper. Utvecklingen av specialistofficerens skicklighet beror även på hur krigsförbandet eller besättningen utvecklas.

Skickliga specialistofficerare och de specialistofficerare vilka har expertkunnande kan utvecklas mot specialistofficersbefattningar i Försvarsmaktens högre ledningsnivåer. Här ansvarar de främst för vidmakthållandet, utvecklingen, utbildningen och kvalitetssäkringen av sin expertis inom Försvarsmaktens olika arbetsområden. Försvarsmaktens högre specialistofficerare kan även bestrida chefsbefattningar på förband eller fartyg där omfattande praktisk kompetens är en förutsättning för att kunna leda förbandet eller fartyget.

Förtroende och förväntningar - specialistofficerens ansvar

Vår militära professions grundläggande krav utgår alltid från den väpnade striden där soldater och sjöman individuellt eller som förband eller grupp, utövar militärt våld efter beslut om våldsanvändning. Varje användande av våld är starkt kopplat till värdegrunden. Det handlar om vårt ansvar att göra etiska bedömningar för att berättiga våldsanvändning. Specialistofficerare och gruppbefäl har rätt och skyldighet att vid behov leda och fatta beslut, och kan komma att utöva chefskap för grupper, förband eller fartyg som utövar militärt våld. När det gäller chefsansvar för kategorin gruppbefäl är detta ofta överlappande med specialistofficerarnas ansvar och därför avhandlas även gruppbefäl till del i detta avsnitt som rör ansvar.

Det är officerares primära uppdrag och grundläggande förpliktelse är att leda militära operationer och besluta om när och till vilken grad militärt våldsanvändande ska tillhandahållas för att lösa uppgiften. Skulle den situationen uppkomma, att den eller de officerare vilka normalt har att fatta beslut om våldsanvändning beroende på t.ex. skada eller dödsfall, vara oförmögen att fatta beslut om militär våldsanvändning, medför den svenska ledningsfilosofin uppdragstaktik att specialistofficerare eller gruppbefäl har att fatta nödvändiga beslut om våldsanvändning. Detta innebär att specialistofficerare, gruppbefäl och ibland även soldater och sjömän kan komma att bära motsvarande ansvar som officerare för militärt våldutövande och konsekvenserna av detta. Här måste alla vara förberedda att vid behov utöva mandatet att tillämpa fysiskt och dödligt våld och att beordra andra att riskera livet. För specialistofficerare, gruppbefäl, soldater och sjömän finns samma koppling till värdegrunden.

Precis som alla andra representerar specialistofficerarna och gruppbefälen Sverige i allt de gör. De representerar svenska demokratiska värderingar, normer och principer. Ansvaret gentemot det svenska samhället gäller såväl organisationen som individen.

För de specialistofficerare som, i likhet med officerare, har befattningar vilka innebär arbetsgivarroll, ställs krav på ett arbetsgivaransvar där man måste ha kunskap om och ta hänsyn till de lagar, förordningar, avtal och bestämmelser som berör verksamheten. En specialistofficer har ofta ett särskilt personligt ansvar, kopplat mot sin befattning, vilket ställer krav på förmåga till ett självständigt utövande av arbetet.

Det är det militära våldet och dess användning som ligger till grund för kraven på ett utbildningssystem för militär personal. Mandatet att utöva våld kräver att professionen ansvarar för sitt expertisområde, sitt kunskapsbyggande och sin utveckling. Verksamheten som soldater och

sjömän i förband eller besättningar ingår i kännetecknas nästan helt och hållet av militärlogik. Särskilt högre specialistofficerare måste förstå Försvarsmaktens myndighetsutövning med dess uppgifter i en politisk och samhällelig kontext. Samspelet med samhället måste förstås av alla och specialistofficerare ska även kunna interagera med andra myndigheter och organisationer, både nationellt och internationellt.

4.3 Specialistofficeren och yrkesutövningen

Ledarskap och ansvar

Den 7 december 1813 möttes svenska och danska trupper i den sista strid som utkämpats mellan våra länder. Det skedde vid Bornhöft i Holstein, något söder om Kiel. Striden vanns av svenskarna och bidrog till att Danmark i Kielfreden en månad senare överlät Norge till Sverige.

I striden deltog trupp ur Mörnerska husarregementet (Kronprinsens husarer) och Skånska karabinjärerna. Husarer och karabinjärer anföll de danska ställningarna och möttes av såväl artillerisom gevärseld, med en hel del förluster som följd. Flera skvadronschefer stupade, men striden kunde fortsätta sedan lägre befäl tagit befälet i deras ställe. Vid husarernas Ängelholmsskvadron föll först ryttmästaren Axel Planting-Bergloo, följd av löjtnanten Bille och kornetten Lundblad. Trots det kunde skvadronen fortsätta striden sedan fanjunkaren Johan Möller tagit befälet. Denne hade så mycket auktoritet och förtroende hos husarerna, att de lydde hans order. På det sättet kunde trycket mot de danska ställningarna upprätthållas, men efter slaget fann man den svårt sårade och medvetslöse Möller på slagfältet. Han hade fått tinningen bräckt av en kula, men levde ännu i flera timmar och dog först vid ettiden på natten.

Specialistofficerens långsiktiga roll i förbandet kopplat till hans nära relation till soldaterna skapar en särställning. Berättelsen om fanjunkare Möller illustrerar betydelsen att ta ansvar och agera när så krävs, och ibland att offra sig för förbandets bästa. Exemplet visar också vilken auktoritet en specialistofficers djupa kunnande skapar.

5. GRUPPBEFÄL, SOLDATER OCH SJÖMÄN

The application of violence
Samuel P. Huntington

5.1 Inledning

Ytterligare en kategori personal utgörs av gruppbefäl, soldater och sjömän. Dessa utmärks av att praktiska djupgående militära kunskaper och specialiserad skicklighet står i centrum. Försvarsmaktens förband skapas av människor och materiel, där yrkesskicklighet hos gruppbefäl, soldater och sjömän bildar de förband med vilka Försvarsmakten utövar den väpnade striden. Dessa tre grupper skiljs åt genom deras olika expertis, ledarskap och ansvar, medan värdegrunden är gemensam.

5.2 Gruppbefäl – Försvarsmaktens syn

Utgångspunkten för gruppbefäl är legitim våldsutövning. Gruppbefäl har ansvar att leda soldater och sjömän i krigsförbanden eller ansvara för kvalificerade materielsystem – nationellt och internationellt. Gruppbefäl deltar i strid och verkställer chefers insats- och verkansbeslut antingen som gruppchefer eller som ansvariga för materielsystem. Tillsammans med i krigsförbanden ingående soldater, sjömän och specialistofficerare ska de utbildas och övas för att kunna verka både i strid och i andra operationer.

Gruppbefälets kärna i den väpnade striden handlar om en fördjupad expertis med ansvar att leda personal eller system ingående i krigsförbanden.

Gruppbefäl– ett yrke med två befattningstyper

Grunden för gruppbefälets expertis är förvärvad yrkesskicklighet som soldat och sjöman. I kategorin gruppbefäl ingår befattningar som gruppchef och gruppbefäl. Rollerna är vitt skilda mellan en gruppchef som har ansvar att leda en grupp soldater och gruppbefäl som är systemspecialister och som ansvarar för ett kvalificerat vapen- eller stödsystem. Att vara gruppbefäl kräver en god fysiskt och mental prestationsförmåga. Inträdet som gruppchef sker antingen

som direktrekrytering eller som vidareutveckling av soldater och sjömän. Inträde som gruppbefäl med kvalificerat ansvar för materielsystem sker antingen genom direktrekrytering eller genom att utbildade soldater och sjömän rekryteras. När direktrekrytering till gruppchef eller gruppbefäl sker, inleds denna med en militär grundutbildning.

Färdigheter och kunskaper – gruppchefens expertis

Att vara gruppchef innebär utöver kompetens som soldat, att den enskilde ska kunna leda sin grupp som del i en stridsenhet. Även för gruppcheferna är förmågan att kunna bli ledd är lika viktig som förmågan att kunna leda för att gruppen framgångsrikt ska kunna utvecklas och övas som en integrerad del i ett delsystem. Att vara gruppchef handlar dels om egen skicklighet, dels om förmåga att leda och samordna gruppens utövande av militärt våld. Gruppchefen har också ett särskilt ansvar att utbilda, öva och träna soldater. Utbildning som gruppchef omfattar grunderna i både ledarskap och militär pedagogik samt kompletteras av den befattningsutbildning som krävs.

Vägen till skicklighet för gruppchefer består både av individuell utbildning och erfarenhetsinhämtning, och av träning och övning. Gruppchefen utvecklas genom inhämtande av teoretisk kunskap, och skapande av egna erfarenheter, men främst genom tradering, d.v.s. att officerare, specialistofficerare och mer erfarna gruppchefer och soldater och sjömän delger sina kunskaper och erfarenheter.

Gruppchefens skicklighet är beroende av all personal i krigsförbandet eller besättningen. Först när förbandet gemensamt utbildats, övats och tränats med andra förband kan soldater och sjömän kollektivt bli yrkesskickliga. Med skicklighet och erfarenhet kommer den fulla effekten att utvecklas. Gruppchefer som är lämpliga ledare bör utvecklas mot främst specialistofficer.

Färdigheter och kunskaper – gruppbefälets expertis

Att vara gruppbefäl innebär utöver kompetens som soldat eller sjöman, att den enskilde ska ta ansvar för ett materielsystem och under ledning av specialistofficer eller officer kunna verka med detta vid utövandet av militärt våld. Gruppbefäl besitter dels individuell skicklighet i utövande av militärt våld, dels skicklighet som operatör av det egna materielsystemet. Gruppbefälet ska även kunna utbilda, öva och träna soldater och sjömän i materielsystemets användning. Utbildning som gruppbefäl omfattar grunderna i både ledarskap och militär pedagogik samt kompletteras av den befattningsanknutna utbildningen som varje specifik befattning kräver, t.ex. den utbildning som befattningen som sonaroperatör kräver. Utbildningstiden för gruppbefäl varierar och är avhängigt av vilket materielsystem som gruppbefälet ska kunna verka med.

Utvecklingen mot yrkesskicklighet sker med hjälp av teoretisk kunskap och utbildning. Det sker också genom egna erfarenheter under övning, träning och operationer samt genom tradering.

Soldatens och sjömannens kärna handlar om djupgående expertis att genomföra väpnad strid i krigsförbandet.

Gruppbefälens skicklighet utvecklas i samspel med alla i krigsförbandet eller besättningen. Först när krigsförbandet (besättningen) fått möjlighet att utbildas, övas och träna med andra krigsförband (besättningar) kan soldater och sjömän som kollektiv bli skickliga. Först med uppnådd yrkesskicklighet kan full effekt utvecklas av krigsförbanden. Gruppbefäl med bedömd lämplighet som ledare bör utvecklas mot att bli specialistofficer.

5.3 Soldat och sjöman – Försvarsmaktens syn

Utgångspunkten för soldater och sjömän är verkställandet av legitim våldsutövning. Soldater och sjömän utgör den personella basen i krigsförbanden och deltar i operationer nationellt och internationellt. Soldater och sjömän deltar i strid och verkställer militära chefers insats- och verkansbeslut. Tillsammans med i krigsförbanden ingående gruppbefäl och specialistofficerare ska de utbildas och övas för att kunna verka i stridssituationer och andra operationer.

Färdigheter och kunskaper – soldatens och sjömannens expertis

Grunden för soldaten och sjömannens expertis är utöva militärt våld. Den specifika expertisen i militärt våld skiljer sig mellan olika grupper, t.ex. mellan en matros ombord på en ubåt och en jägarsoldat ingående i ett fjärrspaningsförband. Att vara soldat och sjöman är krävande varför god fysisk och psykisk prestationsförmåga samt ett intresse att vidmakthålla dessa är förutsättningar för utövandet. Inträdet som soldat och sjöman sker efter prövning och bedömning av den enskildes lämplighet och inleds med en militär grundutbildning.

Huvuddelen av Försvarsmaktens soldater är tidvis tjänstgörande och har även ett civilt yrke vid sidan om. För soldater ingående i krigsförband där kravet på tillgänglighet är stort är huvuddelen av soldaterna och sjömännen kontinuerligt tjänstgörande, t.ex. vid sjögående förband. Att vara soldat eller sjöman är normalt inte en livstidssysselsättning.

Den viktigaste vägen till skicklighet för soldater och sjömän är dels individuell utbildning och erfarenhetsinhämtning, dels träning och övning i befattning som en del av förband eller besättning. Soldaten och sjömannen utvecklas genom teoretisk kunskap och egna erfarenheter. Viktigast är dock tradering, d.v.s. att befäl och mer erfarna soldater och sjömän delger sina kunskaper och erfarenheter. Soldaten och sjömannens skicklighet utvecklas kollektivt och är beroende av hur övrig personal i krigsförbandet eller besättningen utvecklas. I ett krigsförband (besättning) där personalen byts ofta och oregelbundet, kommer soldatens eller sjömannens yrkesskicklighet inte att utvecklas på det sätt Försvarsmakten önskar eller förväntar sig. Först när krigsförbandet (besättningen) fått möjlighet att utbildas, övas och samöva med andra krigs-

förband (besättningar) kan soldater och sjömän som kollektiv bli skickliga. Först med uppnådd yrkesskicklighet kan full effekt utvecklas av krigsförbanden.

Soldater och sjömän som är lämpliga som ledare bör utvecklas mot att bli gruppbefäl eller specialistofficer.

Förtroende och förväntningar - gruppbefälets, soldatens och sjömannens ansvar

Gruppbefäl, soldater och sjömän har ett brett ansvar mot såväl Försvarsmakten som mot Sverige och det svenska samhället. Precis som alla andra representerar de Sverige i allt de gör, svenska demokratiska värderingar, normer och principer.

För att uppnå operativ effekt förutsätter deras ansvar en djup praktiskt expertis inom respektive kunskapsområde samt en stor förståelse för lagarbetets och uppdragstaktikens betydelse. I förband på lägre nivåer finns, som en del i ansvaret gentemot Försvarsmakten, ett tydligt individuellt ansvar samt en lojalitet gentemot de närmsta medarbetarna och uppgifterna i gruppen, plutonen eller besättningen. Den operativa effekten kan ses som summan av värdegrunden, lagandan och expertisen uttryckt i handling.

Chefsansvaret för gruppbefäl beskrivs under ansvar för specialistofficeren.

5.4 Gruppbefäl, soldater, sjömän och yrkesutövningen

Soldaten, beslutet och ansvaret

För att kunna fatta beslut som rättfärdigar våldsanvändning eller beslut om att avstå från våld grundar sig vårt ansvar bland annat på att vi måste kunna göra helhetsbedömningar av olika situationer. Exemplet nedan visar på förmågan att under tidspress kunna göra både riskbedömningar, och moraletiska överväganden.

”Jag sitter i main gate och blickar ut över kyrkogården. Solen är på väg ner. Börjar fundera på hur jag hamnade här, i tornet, vid en kulspruta. Jag skickades ju till Afghanistan för att lösa sambandsproblem.

Inget särskilt händer. Några bilar passerar på vägen utanför, några barn springer förbi.

Funderar på vad som kan hända, vad är hotet? Kommer snabbt fram till att en självmordsbombare i bil är det svåraste hotet. Drar mig till minnes en Youtube-film från en övervakningskamera som filmar en soldat i en main gate i Irak. En svart Toyota Corolla stannar till 200 meter

bortom soldaten och rullar sedan sakta vidare mot gaten. Där exploderar bilen och med våldsam kraft avslutas några soldaters liv. Varför tänker jag på det… nu?

En halvtimme senare kommer en svart Toyota Corolla körande. Vilket sammanträffande, de flesta bilarna i Afghanistan är vita eller gula. Jag ler inombords. Bilen stannar till 200 meter bort. Nu är sammanträffandet inte lika roande. Tittar i kikaren men kan inte observera något misstänkt. Siktar med kulsprutan, tankarna snurrar i huvudet. Jag kan ju inte skjuta på en bil för att den var svart och stannade till 200 meter ifrån mig. Men tänk om det är en självmordsbombare…

Sakta börjar bilen rulla emot mig. Bestämmer mig för att fatta ett beslut när den är har 50 meter kvar. Skjuter jag honom och det är fel kommer det att bli ett jävla liv, signalisten anade ugglor i mossen. Om jag inte skjuter så dör jag som signalisten som inte kunde bedöma situationen.

Bilen rullar förbi och inget händer. Känner mig larvig där jag står vid kulsprutan och funderar på livet."

Gruppbefälet och expertisen

Åren 1942–1944 ingick ett svenskt frivilligkompani i den finska armén med placering vid Svirfronten i Fjärrkarelen. Det svenska kompaniet ingick i det svenskspråkiga regementet IR 13 och grupperades vid Jandebafloden. Totalt tjänstgjorde 400 svenskar vid kompaniet. Större delen av tiden fylldes av patrulleringar, bakhåll, eldöverfall och fångsnappning från båda sidor. Den 11 augusti 1942 gick en svensk patrull ut för att leta efter en saknad kamrat och om möjligt ta en fånge. Men man stötte på en rysk patrull, en eldstrid utbröt och i skydd av egen granatkastareld började man dra sig tillbaka.

I det läget såg undersergeanten Svensson, som agerade flankskydd, att ett 20-tal ryssar närmade sig den svenska patrullen. Han avlossade två kassetter [magasin] med sin maskinpistol (kulsprutepistol) och två ryssar stupade. Men när han satte i den tredje kassetten klickade vapnet och Svensson slängde istället två handgranater. Sedan den nya ryska styrkan på det sättet hejdats gavs tid för patrullen att återsamlas och fortsätta tillbakaryckningen under ömsesidigt eldunderstöd. Striden pågick i 45 minuter. Just när patrullen återvänt till de egna ställningarna riktades rysk granatkastareld mot området där man strax innan befunnit sig. Tack vare god eldledning av de egna granatkastarna och undersergeanten Svenssons ingripande så vanns tid nog att evakuera patrullen ur en position där den helt höll på att fångas in, och det utan förluster.

Denna berättelse visar på betydelsen att ta ansvar och agera även på gruppbefälsnivå eftersom det är gruppbefälen och soldaterna som befinner sig i stridens mitt får deras agerande stora konsekvenser.

6. CIVIL PERSONAL

6.1 Inledning

Den civila expertisen är vital och avgörande för all verksamhets genomförande och den civila personalen ska genom sina kunskaper och färdigheter främja vår militära profession och bidra till ökad effekt i väpnad strid. Civil personal löser uppgifter på alla nivåer, från den taktiska till strategiska. De leder staber och organisationer, upprättar riktlinjer, hanterar resurser, leder projekt samt utvecklar och förändrar verksamheten.

Civil personal skapar ofta en kontinuitet som kompletterar den roterande personalen, främst officerare och specialistofficerare. De är i och med det en viktig del i organisationens samlade erfarenheter och kunskaper. Eftersom det kollektiva förhållningssättet ger oss optimal operativ effekt måste alla inom Försvarsmakten förstå det ömsesidiga beroendet av varandra, oberoende vilken kategori man tillhör. En del civila medarbetare stödjer med specialkunskaper i krigsförbanden och har en nära och direkt koppling till den väpnade striden utan att i grunden vara militär personal. Det kan t.ex. vara personal som arbetar med säkerhets- och räddningsmateriel, teknisk personal som sköter underhåll och klargöring av tekniska system som är direkt avgörande för den väpnade striden. Många inom förvaltning har en indirekt relation till den väpnade striden, men ändå en relation som påtagligt påverkar stridsvärdet och den operativa effekten. Det kan handla om resor, lön, materiel och sjukvård. Att ha förståelse och insikt för den civila personalen och deras betydelse för den operativa verksamheten är avgörande för vår militära profession. Det handlar också om att den enskilde förstår och känner sin egen betydelse för helheten, oavsett arbetsuppgift.

Kärnan i civil personals expertis är att främja och trygga genomförandet av den väpnade striden.

6.2 Civil personal – Försvarsmaktens syn

Färdigheter och kunskaper – civila personalens expertis

Civila medarbetare verkar i hela Försvarsmakten och har ansvarsområden som spänner över hela Försvarsmaktens verksamhet.

Civil personal har färdigheter som förser organisationen med kunnande inom alla kunskapsområden, kärn-, stödjande- och specialistkunskaper. Civilas kompetenser är vitala komponenter som är integrerade i all vår verksamhet.

Försvarsmaktens civila medarbetare representerar inte en homogen kategori utan arbetar inom en mängd olika kompetenser inom i princip alla Försvarsmaktens funktioner. En del grupper av civila medarbetare har dessutom en etablerad profession som inte är specifikt militär utan även hör till externa organisationer, t.ex. präster och läkare. De kan därmed ha en lojalitet och följsamhet mot två professioner med komplexa etiska ställningstaganden.

Det är av stor vikt och betydelse att civil personal utvecklas i sin roll att lösa Försvarsmaktens uppgifter effektivare, med en intern systematisk kompetens- och kunskapsbyggande.

Förtroende och förväntningar – civila personalens ansvar

Med en civil anställning i Försvarsmakten finns förpliktelser och krav på lojalitet mot såväl arbetsgivaren som mot Sverige och det svenska samhället. Civil personal på alla nivåer, oavsett roll förutsätter kunskap och förståelse för den väpnade striden och ledningsfilosofin – uppdragstaktik. Detta ger ett ansvar som påverkar den enskildes arbetsuppgifter. Som en del av vår militära profession har civila chefer i organisationen ett krav på en bred förståelse för militära, politiska och förvaltningsrelaterade strategier samt högre nivåer av ledning, ledarskap och beslutsfattande. När det gäller generell verksamhetsledning har alla chefer i Försvarsmakten, oavsett kategori, samma befogenheter och skyldigheter i att leda sin personal och verksamhet.

Försvarsmaktens framgång avgörs av att såväl militära som civila medarbetare förstår hur deras respektive roller kompletterar varandra och tillsammans gör verksamheten möjlig i en integrerad helhet.

6.3 Civil personal i krigsförbanden

VÄXELVERKAN

Illustration 11 Den civila personalen ingår i krigsförbanden.

Försvarsmakten personal indelas av folkrättsliga och lagstadgade skäl i militär och civil personal. I grunden ska all Försvarsmakten personal vara krigsplacerad. Civil personal som är krigsplacerad i något av våra krigsförband blir då förbandet övar, aktiveras eller mobiliseras rent juridiskt militär personal i kategorin tjänstepliktiga. Detta innebär att samtlig personal omfattas av folkrätten i händelse av beredskapshöjning och mobilisering. Denna rättsliga konstruktion gör att viss civil personal växlar mellan att vara både civil och militär personal. Uppgifterna kan emellertid vara de samma, om man t.ex. är krigsplacerad i sin normala befattning. Denna konstruktion stärker oss och vår militära profession samt gör oss mer flexibla och tillgängliga för att utföra våra militära uppgifter.

CIVIL PERSONAL I KRIGSFÖRBAND

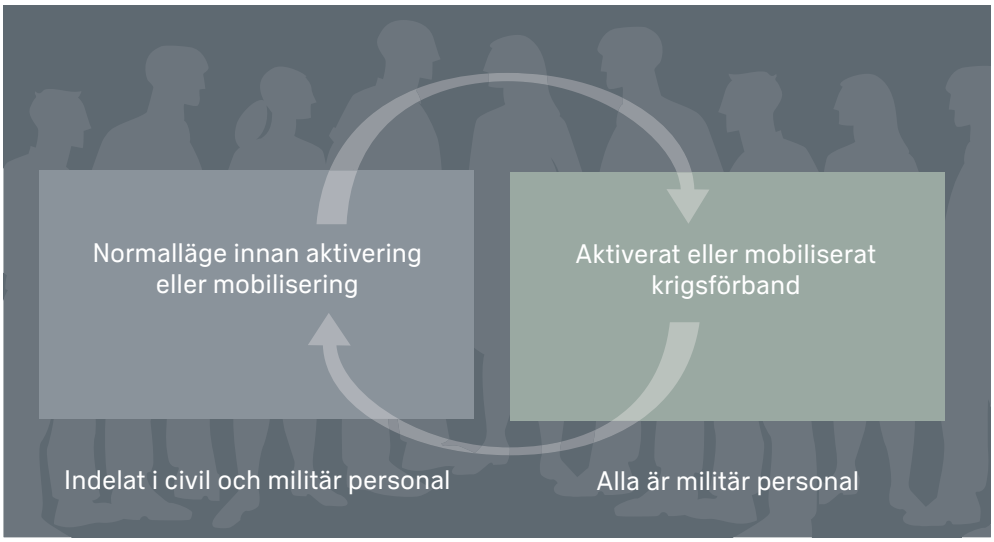

Illustration 12 Den civila personalens förhållande mellan att vara civilt anställda och att vara tjänstepliktig personal.

6.4 Civil personal och yrkesutövningen

Den civila expertisen – avgörande för den operativa effekten

Historiskt sett har Försvarsmakten alltid haft civilanställda även om de under lång tid var få till antalet. Präster, läkare, skrivare, auditörer, skomakare och hovslagare hade alla viktiga uppgifter. En del av dem hade också ett civilt arbete vid sidan om sin militära uppgift, och vid övningar eller fälttåg hyrdes kuskar och annan extra arbetskraft in. Under 1600-talet var det exempelvis vanligt att familjemedlemmar och andra civila följde med en marscherande armé. De hade till uppgift att sköta underhållet inom armén. Eftersom förbanden i fred bara drogs samman på övningshedarna under några veckor före midsommar behövdes ingen stor understödsapparat med civilanställda.

Detta förändrades när värnplikten år 1901 ersatte indelningsverket och armén flyttade in i nybyggda kaserner i städerna. Verksamheten blev nu lika intensiv året runt. Arbetsplatser med en stor andel civilanställda var exempelvis under mellankrigstiden örlogsbasen och varvet i Karlskrona, örlogsbasen på Skeppsholmen i Stockholm och de båda centrala flygverkstäderna i Malmslätt och Västerås.

Först under det andra världskrigets beredskapsår anställs en större mängd civilanställda på förbanden. I större garnisoner rekryterades civila till intendentur- och tygförvaltningar och efter

krigsslutet 1945 fortsatte många befattningar att bemannas av civilanställda dessutom tillkom andra befattningar på utbildningsförband, skolor och staber. Under 1900-talets första decennier fanns de relativt få kvinnliga civilanställda. Men i början av 1930-talet inleddes en övergång från värnpliktiga till att anställa civil personal, vilket samtidigt innebar att antalet kvinnliga anställda ökade betydligt. Nästa steg togs vid krigsutbrottet 1939 då den nästan helt manliga stabs- och expeditionspersonalen sändes ut till beredskapsförbanden, och deras platser övertogs av kvinnlig personal. Under de följande krigsåren ökade antalet kvinnliga anställda successivt, för att efter 1945 bli än tydligare inte minst inom administration, ekonomi och förvaltning. I början av 1980-talet fanns det bara inom Bodens garnison runt 1400 civilanställda, både kvinnor och män.

Både idag och i historien kan konstateras att civil expertis alltid varit, och alltjämt är en viktig del i verksamheten samt i många fall varit utslagsgivande.

Civil personal och det moraliska stödet

En del av den civila personalen, har som det beskrivits tidigare, en nära och omedelbar koppling till den väpnade striden. De civilanställda som kommit närmast striden och dess konsekvenser är naturligt nog sjukvårdspersonal och präster. Hans Åkerhielm, senare överhovpredikant och verksam vid Karlberg i flera decennier, var 1939–1944 fältpräst bland de svenska frivilligförbanden i Finland. Han har beskrivit vad man gjorde när det värsta hade inträffat: "… de stupade skulle passera förbandsplatsen. Det var ju doktorn som skulle konstatera dödsfallet. När det var gjort, samlades vi omkring den döde: bårbärarna, sjukvårdarna, läkare, präst. Vi ber för honom, tackar honom för vad han varit för oss och förbandet. Och vi ber för hans anhöriga som snart ska nås av budskapet, att de förlorat en make, en son, en älskad vän. Sedan förs han längre tillbaka. Hans utrustning tas om hand. Han läggs i den vita soldatkistan. Och så blir det jordfästning på annan ort. Att kamraterna alltid gjorde sitt yttersta för att ta hand om de sårade är självklart. Men man gjorde också allt man kunde för att få tillbaka de stupade. Det kan synas

orealistiskt att riskera livet för en redan död. Men man visste, vad det betydde för de hemmavarande att få hem sina döda. Ovissheten var ofta det allra värsta. Att någon anmäldes som "saknad" var nästan värre än att få hem honom i kista. Många gånger kröp kamraterna på natten in i "ingenmansland", sökte rätt på de stupade och släpade dem tillbaka…"

Civil personal i militära operationer

I modern tid och i våra krigsförband idag finns det även civil personal med specifik kunskap och kompetens som är avgörande för förbandens framgång, både i Sverige och utomlands. Vid det stående krigsförbandet med taktiskt transportflyg från Skaraborgs flygflottilj som frekvent utför militära operationer nationellt och internationellt finns flera funktioner som utförs av civil personal. De bistår och säkerställer att den flygoperativa verksamheten kan genomföras säkert och kan med hög tillförlitlighet operera runt om i hela världen, dygnet runt alla dagar året runt. Förbandet växlar mellan att vara stationerat vid hemmabasen på västgötaslätten till att omgruppera till militära operationsområden. Under det svenska engagemanget i Afghanistan var flygförbandet i flera omgångar mellan 2009 och 2012 stationerat på Camp Marmal utanför Mazar-e-Sharif. Inom ramen för ISAF opererade förbandet över hela Afghanistan med att transportera personal och gods. Styrkan omfattade över tiden cirka 25 personer som betjänade och opererade med transportplan 84 (C-130). Flera funktioner utfördes av civil personal med unik kunskap, till exempel flygtekniker i underhållet och klargöringen av flygplanen, tekniker för flygsäkerhetsmateriel och personal som bistod den flygoperativa verksamheten med att stödja inför och under flyguppdrag. De bar militär uniform under utlandstjänstgöringen vid flygbasen och hade kombattantstatus. De utbildades innan utlandsuppdraget i allmän militär utbildning i vapentjänst, sjukvård och specifikt för uppdragets karaktär. Den civila personalen som tjänstgör i krigsförbandet med det taktiska transportflyget, växlar tillsammans med den övriga personalen att stationeras på hemmabasen och i konfliktområdena. Det är en förutsättning och dessutom avgörande för att flygförbandet ska kunna verka fullt ut att den civila personalen genomför militära utlandsuppdrag och att denna uppgift ses som en naturlig del av deras arbete.

LÄSLISTA

Bolger, D. P. (2014). Why we lost: a general's inside account of the Iraq and Afghanistan Wars. New York: Eamon Dolan/Houghton Mifflin Harcourt.

Burk, J. (2013). How 9/11 Changed Our Ways of War. Stanford University Press.

Coker, C. (2007). The warrior ethos: military culture and the war on terror. London: Routledge.

Edström, H., & Gyllensporre, D. (2014). Svensk försvarsdoktrin efter kalla kriget: förlorade decennier eller vunna insikter? Stockholm: Santérus Academic Press.

Edström, Håkan. Terje Lunde, Nils. Haaland Matlary, J. (2009). Krigerkultur i en fredsnasjon: norsk militær profesjon i endring. Oslo: Abstrakt Forlag AS.

Hildebrandt, J. (2011). Krigare: ett personligt reportage om de svenska soldaterna i Afghanistan. Stockholm: Forum.

Isberg, J.-G. (2011). Med alla nödvändiga medel: brigadgeneral Jan-Gunnar Isbergs erfarenheter från tjänstgöring i Kongo 2003-2005. Stockholm: Svenskt militärhistoriskt biblioteks förlag.

King, A. (2011). The transformation of Europe's armed forces : from the Rhine to Afghanistan. Cambridge: Cambridge University Press.

King, A. (2013). The combat soldier: infantry tactics and cohesion in the twentieth and twenty-first centuries. Oxford: Oxford University Press.

Ledwidge, F. (2011). Losing small wars: British military failure in Iraq and Afghanistan. New Haven: Yale University Press.

Sherman, N. (2011). The untold war: inside the hearts, minds, and souls of our soldiers. New York: W.W. Norton.

Snook, S. A. (2000). Friendly fire: the accidental shootdown of U.S. Black Hawks over Northern Iraq. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Victor Tillberg, L. (2011). Uppdrag chef: åtta militära chefers erfarenheter från internationella operationer. Stockholm: Svenskt militärhistoriskt biblioteks förlag.

Ydén, K. (2008). "Kriget" och karriärsystemet: försvarsmaktens organiserande i fred. Göteborg: BAS : Avhandling

ARBETSSÄTT OCH BEREDNING AV VÅR MILITÄRA PROFESSION

Arbetsgruppen för framtagningen av Försvarsmaktens militära profession har sedan 2011 genomfört sitt arbete. Utgående från professionsforskningen, andra länders erfarenheter samt Försvarsmaktens egna kunskaper och erfarenheter inom området har arbetsgruppen utarbetat Försvarsmaktens syn på Vår militära profession. Under arbetets gång har seminarium och interna remisser inom högkvarteret utförts och beretts. Därutöver har också remisser till Ag OF, Ag OR, Försvarshögskolan samt arbetstagarorganisationerna genomförts.

Del- och slutföredragningar och överläggning i försvarsmaktledningen samt samverkan med central ASU har ägt rum som del av arbetet med FMSI där Vår militära profession ingår.

I arbetsgruppen ingick överste Ola Barvér, major Håkan Larsson och forskningssamordnare Anders Claréus. Inledningsvis deltog även generallöjtnant Dennis Gyllensporre, överstelöjtnant Ulf Schröder och fil dr Anna Bolin.

BILDFÖRTECKNING

Omslagsbild	Daniel Klintholm, Johan Lundahl och Kim Svensson /Försvarsmakten, Johner Bildbyra AB, Malin Godenius
Fotocollage Sid 6	Jimmy Croona, Johan Lundahl, Daniel Klintholm, David Gernes, Marco Nilsson, Katarina Randers, Niklas Ehlén/Försvarsmakten
Sid 10	Johan Lundahl/Försvarsmakten
Sid 12	Joel Thungren/Försvarsmakten
Sid 14	Camilla Stark/Riksdagsförvaltningen
Sid 15	Försvarsmakten
Sid 16	Alexander Gustavsson/Försvarsmakten
Sid 18	Bezav Mahmod/Försvarsmakten
Sid 20	Johan Lundahl/Försvarsmakten
Sid 23	Försvarsmakten
Sid 25	Bezav Mahmod/Försvarsmakten
Sid 27	Kim Svensson/Försvarsmakten
Sid 28	Josef El Mahdi/Försvarsmakten
Sid 33	Joel Thungren/Försvarsmakten
Sid 36	Anna Norén/Försvarsmakten
Sid 39	Jimmy Croona/Försvarsmakten
Sid 43	Försvarsmakten
Sid 44	Helen Nyberg/Försvarsmakten
Sid 46	Försvarsmakten
Sid 49	Niklas Ehlén/Försvarsmakten
Sid 50	Försvarsmakten
Sid 53	Alexander Gustavsson/Försvarsmakten
Sid 54	Försvarsmakten
Sid 57	Mats Nyström/Försvarsmakten
Sid 58	Anna Norén/Försvarsmakten
Sid 63	Johan Lundahl/Försvarsmakten
Sid 65	Johan Lundahl/Försvarsmakten

ILLUSTRATIONSFÖRTECKNING

Sid 9	Illustration 1	Anna-Karin Wetzig, Grafisk produktion, FSV/FMV
Sid 13	Illustration 2	Anna-Karin Wetzig, Grafisk produktion, FSV/FMV
Sid 19	Illustration 3	Anna-Karin Wetzig, Grafisk produktion, FSV/FMV
Sid 22	Illustration 4	Anna-Karin Wetzig, Grafisk produktion, FSV/FMV
Sid 23	Illustration 5	Anna-Karin Wetzig, Grafisk produktion, FSV/FMV
Sid 24	Illustration 6	Anna-Karin Wetzig, Grafisk produktion, FSV/FMV
Sid 26	Illustration 7	Anna-Karin Wetzig, Grafisk produktion, FSV/FMV
Sid 29	Illustration 8	Anna-Karin Wetzig, Grafisk produktion, FSV/FMV
Sid 30	Illustration 9	Anna-Karin Wetzig, Grafisk produktion, FSV/FMV
Sid 32	Illustration 10	Anna-Karin Wetzig, Grafisk produktion, FSV/FMV
Sid 61	Illustration 11	Anna-Karin Wetzig, Grafisk produktion, FSV/FMV
Sid 62	Illustration 12	Anna-Karin Wetzig, Grafisk produktion, FSV/FMV

Detta särtryck ur Försvarsmaktens Strategiska Inriktning FMSI 2015 Ä1 (FM2015-159:7) utgörs av Vår militära profession med vår värdegrund.

Syftet är att åskådliggöra och klarlägga Försvarsmaktens unika expertisområde med kärnan i förmågan till väpnat strid. Vår militära profession är Försvarsmaktens ledstjärna för vad vi är, vad vi står för och hur vi agerar nu och i framtiden.

FÖRSVARSMAKTEN

107 85 Stockholm
www.forsvarsmakten.se

Milprof
M7747-274020